

Študentská vedecká aktivita

Analýza rozvoja cestovného ruchu v regióne Orava

Bc. Katarína Mitříková a kol.

Sekcia: cestovný ruch

Konzultant: doc. Ing. Jana Kučerová, PhD.

Banská Bystrica
2014

OBSAH2

ÚVOD	3
1. PRIMÁRNA PONUKA REGIÓNU ORAVA.....	4
1.1. Primárna ponuka daná prírodou	4
1.2. Primárna antropogénna ponuka regiónu Orava	6
1.3. Organizované podujatia	7
2. SEKUNDÁRNA PONUKA REGIÓNU ORAVA	11
2.1. Ubytovacie a stravovacie zariadenia	11
2.2. Aquaparky	13
2.3. Lyžiarske strediská	13
2.4. Dopravná dostupnosť	15
3. SÚČASNÁ PREZENTÁCIA REGIÓNU ORAVA NA WEBOVÝCH STRÁNKACH ..	17
4. MANAŽMENT CIEĽOVÉHO MIESTA - ORAVA	19
4.1. Klaster ORAVA – združenie cestovného ruchu	19
4.2. Krajská organizácia Žilinský turistický kraj	20
4.3. Ďalšie združenia	21
Zhrnutie	22
5. NÁVRH PRODUKTOV PRE REGIÓN ORAVA	26
5.1. Návrh sloganu a loga	26
5.2. Návrh produktov	26
ZÁVER.....	30
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	31
PRÍLOHY	33

ÚVOD

„Svet je kniha a tí, ktorí necestujú, čítajú iba jednu stranu.“ (St. Augustine). Už ako nám tento citát napovedá, svet nám v dnešných časoch ponúka široké možnosti cestovania, je akoby veľkou nepreskúmanou knihou. K neprečítaným, avšak najkrajším stranám tejto knihy bezpochyby patrí Slovensko, kde má svoje významné miesto región Orava.

Orava je dynamicky sa rozvíjajúci región, je vyhľadávaným cieľovým miestom letnej aj zimnej rekreácie. Lákadlom je predovšetkým čistý vzduch, jedinečné prírodné prostredie, mnoho historických vzácností a pamiatok. Ráz a atmosféru krajiny dotvárajú tradičné remeslá, ľudovo orientovaná kultúra, životný štýl domáceho obyvateľstva a pestrá paleta príležitostí na aktívne trávenie voľného času. Orava disponuje vhodnými podmienkami pre pešiu turistiku, cykloturistiku, agroturistiku, jazdectvo, horolezectvo, vodné športy, jachting, windsurfing, plávanie, splavovanie riek. V zimných mesiacoch je to hlavne zjazdové lyžovanie.

Cieľom našej práce je analýza rozvoja cestovného ruchu v danom regióne. Prácu sme rozdelili do niekoľkých kapitol. V prvej častiach predstavíme región Orava z hľadiska jeho geografickej polohy a primárnej ponuky (prírodné danosti, kultúrohistorický potenciál, organizované podujatia). Ďalej sa budeme venovať sekundárnej ponuke regiónu Orava, súčasnej prezentácii regiónu na webových stránkach a ich vzájomné porovnávanie. Tretia kapitola sa zameriava na manažment cieľového miesta, t.j. jednotlivým inštitúciám a aktérom zodpovedným za rozvoj cieľového miesta v regióne. V závere formulujeme návrh sloganu, loga a produktu. Výsledkom práce je prehľad ponuky Oravského regiónu pre potenciálneho návštevníka a návrh produktu pre región Orava.

1. PRIMÁRNA PONUKA REGIÓNU ORAVA

V publikácii Regionalizácia cestovného ruchu (Weiss a i., 2005, s. 53) sa uvádza, že Oravský región má zo strednodobého časového horizontu potenciál národného významu a z dlhodobého časového horizontu dokonca potenciál medzinárodného významu. Vďaka svojmu potenciálu sa tak stáva zaujímavým pre potenciálnych účastníkov cestovného ruchu, ktorí predstavujú dopyt po cestovnom ruchu.

1.1. Primárna ponuka daná prírodou

Región Orava leží v severozápadnej časti Slovenska pri štátnej hranici s Poľskom. Oravský región možno územne vyčleniť nasledovne: na severovýchode tvorí spoločnú hranicu Slovenskej republiky s Poľskou republikou, juhovýchodnú hranicu tvorí hrebeň Západných Tatier a južnú hranicu hrebeň Chočských vrchov (Príloha 1). Najsevernejší výbežok Veľkej Fatry s vrcholom Šíp je juhozápadnou hranicou regiónu. Západná hranica vedie cez Veľký a Malý Rozsutec v Malej Fatre a končí sa na styku Kysuckých a Oravských Beskyd na slovensko-poľskej štátnej hranici (Kollár, 1999). Na západnej časti susedí so Severopovažským regiónom cestovného ruchu, na juhozápade s Turčianskym regiónom a na juhu od Oravy sa nachádza región Liptov.

Územie Oravy s rozlohou 1661 km² tvorí okres Dolný Kubín, Námestovo a Tvrdošín a administratívne patrí do Žilinského kraja. Tieto okresy tvorí dohromady 63 samosprávnych obcí, z toho sú 4 mestá, a to Dolný Kubín, Námestovo, Tvrdošín a Trstená (Kollár, 2005).

Medzi prírodné dominanty Oravy sa zaraďujú najmä tri najvyššie pohoria: Západné Tatry, Chočské vrchy a Oravské Beskydy. Najvyšším vrchom Oravy je Baníkov (2178 m n. m.), ktorý sa nachádza v hrebeni Západných Tatier. Roháče v Západných Tatrách sa zas považujú za najkrajšie. Najvyšším vrchom celého flyšového pásma nielen v regióne Orava, ale na celom Slovensku je Babia Hora (1725 m n. m.).

O prírodných hodnotách regiónu svedčí množstvo a rozloha vyhlásených chránených území. Do regiónu zasahujú 3 národné parky (TANAP, NP Malá Fatra, NP Veľká Fatra), chránená krajinná oblasť Horná Orava, ktorá je zároveň chráneným vtáčím územím a niekoľko desiatok maloplošných chránených území (národné prírodné rezervácie a prírodné rezervácie). Okrem územnej a druhovej ochrany prírody je ochrana vybraných prírodovedecky cenných lokalít zabezpečená medzinárodným dohovorom o mokradiach. Z územia Oravy boli do Zoznamu medzinárodne významných mokradí zapísané hornooravské rašeliniská ako Mokrade Oravskej kotliny a rieka Orava s jej prítokmi (Fukerová, 2006, s. 6).

Okrem rašelinísk sú predmetom záujmu aj zachované spoločenstvá smrekových porastov Pilska, horské subalpínske spoločenstvá na Babej Hore, Slanický a Vtáčí ostrov uprostred Oravskej priehrady a viaceré náučné chodníky.

Orava patrí k floristicky bohatým a pestrým územiam. Z drevín sú tu zastúpené najmä smreky, jedle, borovice. V nižších polohách majú prevahu listnaté lesy. Prevláda tu buk, jelša lepkavá, breza bradavičnatá a lieska obyčajná. Druhovú skladbu živočíšstva Oravy ovplyvnili prírodné podmienky a aj činnosť človeka. Vtáctvo ako napríklad jarabica poľná, škovránok poľný, či dravce ako jastrab obyčajný, myšiak hôrny sú charakteristickými druhmi pre podhorské stupne. Zaznamenalo sa aj prvé zahniezdenie orliaka morskeho. Pre oravské lesy je typická srnčia a jelenia zver, vlk obyčajný, medveď hnedý, diviaky, líšky, jazvece, divé mačky a drobné hlodavce. Tetrov obyčajný alebo sluka hôrna sa vyskytujú najmä v kosodrevinovom stupni. Vodná nádrž Orava umožnila podmienky pre život niektorých druhov rýb a vodného vtáctva. Vzácné druhy plazov a obojživelníkov sa vyskytujú najmä v oblasti rašelinísk a močarísk.

Poloha a nadmorská výška Oravy spôsobuje, že región z väčšej časti patrí do chladnej klimateckej oblasti. Členitosť povrchu zas zapríčiňuje, že sa tu vyskytujú aj chladné horské a studené horské odvody. Územie Oravy patrí medzi najchladnejšie oblasti Slovenska a pre jeho podnebie je typický kontinentálny charakter s veľkými rozdielmi medzi teplotami v januári a júli. Najchladnejším mesiacom je január. Územie Oravy je typické nielen studeným, ale aj vlhkým podnebím. Najväčší úhrn zrážok sledujeme v západnej časti Oravskej Magury so zrážkami 1 000 až 1 200 mm ročne. Najviac zrážok spadne v mesiacoch júl a august, čo však sťažuje letný pobyt návštevníkov pri vode. Môžeme usudzovať, že Orava je teda vhodným regiónom najmä pre zimné športy a zimnú turistiku, pretože okrem vhodných terénov sa tu dostatočne dlho drží snehová pokrývka. No toto počasie spôsobuje skrátenie letnej sezóny.

Ústrednou riekou regiónu Orava je rieka Orava s dĺžkou takmer 112 km a jej zdrojnicami je Biela, prameniaca v Oravských Beskydách, a Čierna Orava, prameniaca v Beskydách na území Poľska. Významnými prítokmi je aj Hruštinka, Studený potok a Jelešňa. Orava ústi do rieky Váh pri Kľačanoch. Miesto ich sútoku je dnes zaliate vodami Oravskej priehrady. Oravica patrí tiež medzi významné zdroje rieky Oravy. Hoci región Orava nie je tak bohatý na minerálne vody v porovnaní s inými regiónmi Slovenska, vyviera tu niekoľko termálnych prameňov. Prameň v Oraviciach patrí jednoznačne k nim. Je to najvýdatnejší zdroj geotermálnej energie s teplotou vody 54°C.

Najväčším vodným dielom v regióne je Vodná nádrž Orava, ktorá vznikla umelým prehradením rieky Orava z dôvodu často sa opakujúcich povodní v tejto časti územia. Napustením nádrže v roku 1954 boli zatopené obce Ústie nad Oravou, Slanica, Osada, Oravské Hámre, Ľavkov a dolná časť Námestova a Bobrova. Slanický ostrov alebo tiež Ostrov umenia je pozostatkom vrchu obce Slanica. Rozloha vodnej nádrže Orava je 35 km², jeho priemerná hĺbka je 15 m a maximálna hĺbka je 38 m pri priehradnom múre a vodná nádrž obsiahne až 350 mil. m³ vody.

1.2. Primárna antropogénna ponuka regiónu Orava

Región Orava je bohatý na kultúrno-historické pamiatky, ktoré zanechali staršie generácie, a ktoré priťahujú návštevníkov nielen zo Slovenska, ale aj zo zahraničia. Za dominantné pamiatky v regióne považujeme nasledovné: Oravský hrad, unikátne drevené kostoly v Leštínach a Tvrdošíne, ktoré patria od roku 2008 do Zoznamu svetového dedičstva UNESCO, Oravskú lesnú železnicu v Oravskej Lesnej, Múzeum oravskej dediny v Zuberici, Malé etnografické múzeum a Bobrová raľa v Podbieli, Slanický ostrov umenia uprostred Oravskej priehrady, Oravskú galériu, Oravské múzeum P.O. Hviezdoslava v Dolnom Kubíne a ďalšie. Podrobnejší popis pamiatok nachádzajúcich sa v regióne uvádzame v Prílohe 2.

Čo sa týka remesiel, zachované je najmä rezbárstvo. Na Orave bola práca s drevom súčasťou života dedinského človeka. Táto typicky mužská práca sa v minulosti uplatňovala najmä na predmetoch dennej potreby (misky, črpáky, varešky...). V druhej polovici 18. stor. vzniklo na Orave množstvo rezbárskych dielní.

Pltníctvo patrí na Slovensku medzi najstaršie ľudské činnosti. Zvlášť to platí pre región Oravy, kde v minulosti dominovali lesy, a teda bol i dostatok dreva. Dodnes sú v letnej sezóne organizované splavy rieky Oravy popod malebný Oravský zámok.

Hrnčiarstvo siaha na Orave hlboko do minulosti. V Trstenej vznikol v r. 1870 hrnčiarsky cech. V tomto období tu bolo 30 hrnčiarskych majstrov, z ktorých každý mal svoju vlastnú dielňu s pomocníkmi. Hrnčiarstvom sa zaoberali aj v obciach Oravský Biely Potok, Podbiel, Tvrdošín a Nižná. Hrnčiari z dolnej Oravy mali svoj cech vo Veličnej. Hrnčiari vytáčali na kruhu hlavne v zime a v jarných mesiacoch rozvážali hrnčiarsky riad po dedinách a jarmokoch.

Tkanie malo svoje dávne korene vo Veličnej, v obci bola dievčenská škola, kde sa vyučovalo tkanie. Aj v súčasnosti pôsobí na Orave niekoľko tkáčok, zaujímavosťou je, že v rámci regionálnej výchovy sa deti učia tkať na dolnokubínskej Základnej škole Petra

Škrabáka. V súčasnej dobe staré tradície ožívajú a domáce ručne tkané koberce zútulňujú i moderné interiéry. Dodnes sa používajú staré techniky a vyrábajú sa koberce s tradičnými vzormi. O ručnom tkaní kobercov na Orave sa z historických prameňov dozvedáme už z 11. storočia, kedy si ľudia zútulňovali svoje skromné príbytky kobercami vyrobenými zo zbytkov látok a obnoseného šatstva. Pri výrobe takýchto kobercov sa používali rovnaké stroje ako na výrobu plátna. To bolo jedným z najdôležitejších zdrojov príjmov obyvateľov hornej Oravy.

Zvonkárstvo bolo najrozšírenejšie v Zázrivej. Zázrivskí zvonkári využili vedomosti z práce pri liatí mosadze aj pri výrobe veľkých dvojstranných praciek v strede s ihlicou, používaných na preves k bačovským kapsám a na ramene k zvoncom. Aj v súčasnosti sú v Zázrivej zruční zvonkári.

Ovčiarstvo má na Orave tradíciu od stredoveku, veď najstaršie privilégium vydal kráľ Žigmund pre oravských a liptovských valachov v 15. storočí. Salaše sa na Orave zachovali do dnešných čias, stále je možné ochutnať čerstvú bryndzu, žinčicu, či ďalšie výrobky z ovčieho mlieka.

Ďalšou pochúťkou, ktorá preslávila región široko–dialeko, sú oravské korbáčiky, vyrábané z kravského mlieka. Okrem klasických syrových nití je ponuka v súčasnosti obohatená o rôzne korenisté príchute. Vyrábajú sa tradičným spôsobom – parením vykysnutého a čiastočne prezretého hrudkového syra v horúcej vode, jeho vyťahovaním do tvaru nití, ktoré sa tradične nazývajú vojky s hrúbkou od 2 do 10 mm. Vytiahnuté nite sa potom splietajú do korbáčika.

Oravské kultúrne stredisko v Dolnom Kubíne realizovalo v spolupráci s českými partnermi medzinárodný projekt Remeslo má zlaté dno, ktorý má za úlohu revitalizáciu, podporu a popularizáciu tradičnej remeselnej tvorby na slovensko – českom pohraničí. V rámci projektu boli realizované tvorivé dielne zamerané na prácu s hlinou, drevom, kameňom, textilom, ovčou vlnou i na výrobu hudobných nástrojov a prezentácie folklórnych súborov v Trstenej, Babíne, Oravskom Bielom Potoku, Malatinej, Oravskej Polhore.

1.3. Organizované podujatia

Počas roka sa v regióne Orava konajú viaceré podujatia, najmä kultúrneho a športového zamerania s miestnym, regionálnym, národným, ale aj nadnárodným charakterom. Mnohé z nich majú dlhoročnú tradíciu. Väčšina podujatí sú organizované počas letnej sezóny v mesiacoch jún a august.

Prvou programovou ponukou v rámci Oravského folklórneho leta boli *16. Folklórne slávnosti dolnej Oravy a 22. Tradičný veličniansky jarmok*, ktoré sa konali 6. júla 2013 vo Veličnej. Usporiadatelia nadväzujú na bohatú tradíciu jarmokov jednej z najstarších oravských obcí s cieľom prezentovať najmä tradičné oravské remeslá. Na slávnostiach sa predstavili najmä dolnooravské folklórne a spevácke skupiny z Veličnej, Jasenovej, Oravskej Poruby, Malatinej, Párnice, Dolného Kubína a Žaškova.

V Podbieli sa 7. júla uskutočnil už *22. ročník Podbielanských folklórnych slávností*. Regionálny folklórny festival sa začal odpustovou svätou omšou, a pokračoval oslavami 1150. výročia sv. Cyrila a Metoda, vyhrávaním ľudových hudieb na stanovištiach v obci. Predstavili sa tu domáce skupiny Senková a Podbielan z Podbiela, folklórna skupina Kýčera zo Zázrivej, Gurol'sko muzika Zbuje spod Tatier a folklórne súbory Jedľovina z Kysuckého Nového Mesta, Senior Oravan z Nižnej a Bystrina z Banskej Bystrice.

14. júla v Sihelnom sa uskutočnili *21. Folklórne slávnosti pod Pilskom a Babou*. Folklórny festival beskydských goralov ponúkal vo svojom programe najmä čriepky tradičnej hudobnej kultúry goralských oravských obcí. Predstavili sa tu detské súbory Pilsko z Oravského Veselého, Kašunku z Rabčíc, Goralček zo Suchej Hory, Mútňanček z Mútneho, Sihelček zo Sihelného, Polhoranček z Oravskej Polhory a ľudové hudby a folklórne skupiny zo Sihelného, Rabčíc a Oravskej Lesnej a súbory Hont z Krupiny, Rozsutec zo Žiliny a Rybarzowice z neďalekých poľských Rybarzowic.

Súťaže o najchutnejšie syry, v práskaní bičom, výstavy, tvorivé dielne či prezentáciu strihania oviec vo svojom programe ponúkal 13. ročník medzinárodného festivalu valaskej kultúry – *Bačovské dni*, ktorý sa konal 20. a 21. júla. Na medzinárodnom festivale valaskej kultúry sa predstavilo viac ako 500 účinkujúcich. Predstavili sa tu výrobcovia ľudových hudobných nástrojoch, na ktorých i zahrali. Pripravený bol koncert skupiny Spod Budína predstavili sa súbory z Krzczówa a Lalik a FS Podpoľanec z Detvy. Súčasťou bola aj prezentácia ľudových tvorcov zo Slovenska, Poľska a Českej republiky, tradičný malatinský jarmok, súťaž o najchutnejšie výrobky z ovčieho mlieka a ich ochutnávku spojenú s predajom, súťaž v práskaní bičom a prezentácia strihania oviec. Festivalové dianie vyvrcholí o 13.00 v amfiteátri. Počas festivalu sa predstavili aj folklórne skupiny Grúň a Grúnik z Malatinej, Nižná Ves z Nižnej, Goral zo Suchej Hory a FSk z Babína, detský folklórny súbor Fialka z Partizánskeho a folklórne súbory Drevár z Krásna nad Kysucou, Cynawia z Krzczówa a Spod Kikuly z Lalik.

Najvýznamnejším festivalom Oravského folklórneho leta boli *38. Podrohácke folklórne slávnosti*, ktoré sa uskutočnili v Zuberici a Oravskom Bielom Potoku od 2. do 4. augusta s

bohatým trojdňovým programom. V ňom sa okrem viac ako 1000 účinkujúcich zo Slovenska predstavili i hostia z Poľska, Českej republiky, Juhoafrickej republiky a Mexika. Na javisku amfiteátra v Zuberči – Brestovej sa vystriedali ľudové hudby slovensko-poľského pohraničia, oravské detské folklórne súbory s programom Čo sme našli na pôjde i zahraniční hostia. Záver sobotného festivalového dňa patril profilovému programu FS Podpoľanec a večernému vyhrávaniu na lúke pri Kolibe. V nedeľu 4. augusta sa po svätej omši v skanzene a sviatočnej furmanke na javisku od 10.30 predstavili najskôr domáci Zuberčania. Oravské folklórne skupiny zo Žaškova, Podbiela, Rabčíc, Zázrivej, Dolného Kubína a Zuberca pripravili v programe Pod oblôčkom zelený majerán mozaiku piesní, tancov a zvykov. Na záver festivalu sa v Galaprograme predstavia súbory Podpoľanec z Detvy, Oravan z Nižnej, Frankovčan z Malje Frankovej, Soláň a Hustopečská Chasa z Českej republiky, Koniakow z Poľska a Estampas de Mexico z Mexika. Sprievodnými podujatiami bola výstava fotografií bratov Čapkovcov a jarmok ľudových remesiel v Múzeu oravskej dediny pri amfiteátri.

Siedme *Párické švábkobranie*, v obci už tradičné podujatie sa tento rok uskutočnilo 25. augusta a opäť bolo zasvätené druhému oravskému chlebu – „švábke“. Súčasťou bola výstava moderných aj historických poľnohospodárskych strojov, ktoré slúžia na spracovanie a zber švábk, ochutnávky tradičných švábkových jedál (bryndzové halušky, švábková baba, pečená či varená švábka, bryndzové pirohy), súťaž o najlepší švábkový kabáč, súťaž v škrobaní švábk, o najdlhšiu šupku, prenášanie vriec či výstava netradičných tvarov švábk a prezentácia pestovateľov švábk. Sprievodnými podujatiami boli v areáli ihriska tradičný remeselný jarmok s tvorivými dielňami pre deti, vystúpenia domácich aj zahraničných folklórnych súborov a skupín, tombola a zábavné atrakcie pre deti.

Poslednou z festivalovej ponuky je *Gajdovačka*. Medzinárodný gajdošský festival sa uskutočnil 13.- 15. septembra v Oravskej Polhore a v jeho programoch sa predstavila viac ako stovka gajdošov a ďalších muzikantov zo Slovenska a zahraničia. Pestrý program ponúkal výstavu gájd, regionálnu súťaž v speve ľudových piesní a koncert gajdošov pod názvom Na privítanie. Pripravená bola aj 12. Medzinárodná súťaž pre mladých gajdošov O Zboroňovu nôtu, módna prehliadka tradičného odevu a večerný program majstrov gajdošov.

Súčasťou Oravského folklórneho leta je i prezentácia programov Múzea oravskej dediny v Zuberči, ktoré ponúka každú stredu od 14.00 Ozveny tradícií – folklórny program o ľudovej kultúre Oravy, každú nedeľu od 11.00 program Remeslá na dedine. Na 14. júla je pre návštevníkov pripravená Remeselná nedeľa a na 25. augusta Plátenná nedeľa.

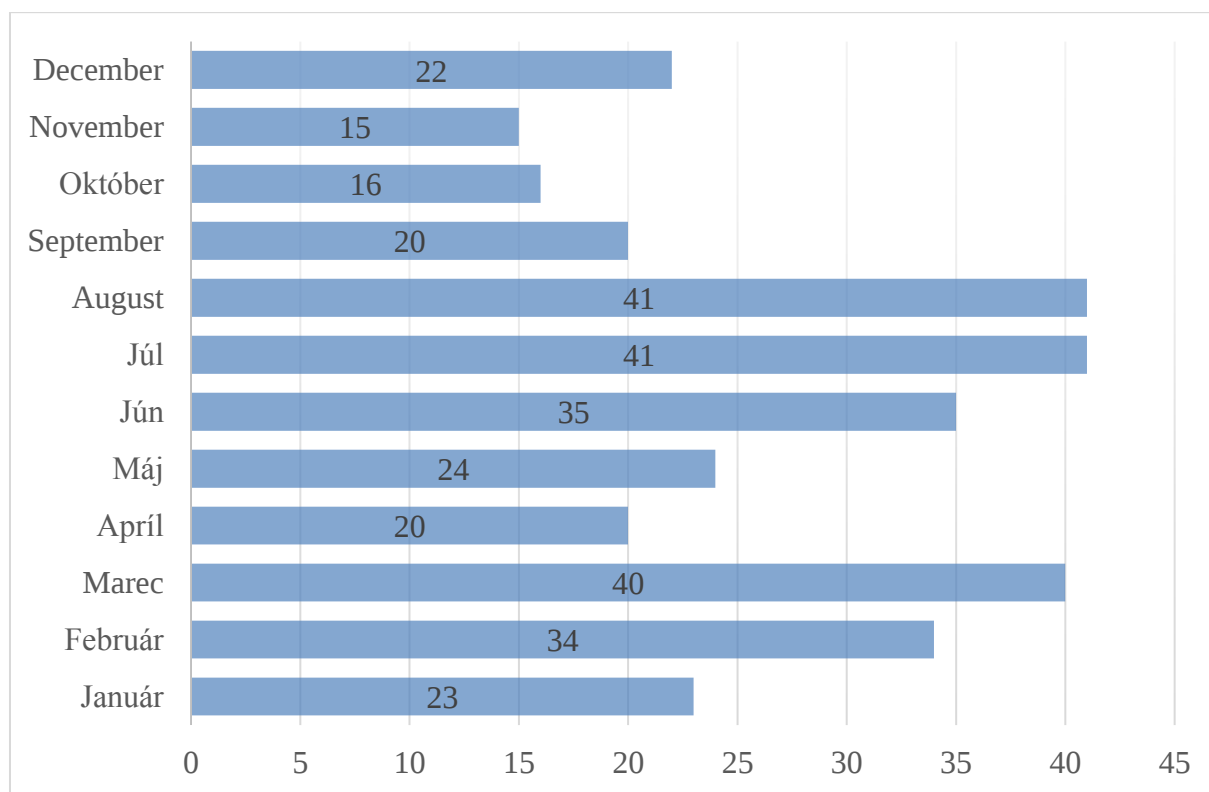
Niekoľkoročnú tradíciu majú aj *Zázrivské dni* (20.7. – 21.7.2013), kde sa prezentujú tradície, remeslá, folklór a hudba regiónu. Najzaujímavejšou časťou je výroba tradičných

zázrivských korbáčikov (súťaže: ťahanie, pletenie korbáčikov, najlepší syrový výrobok, pitie žinčice, jedenie vojky).

37. *Hudobné leto* sa konalo na Slanickom ostrove umenia a jeho súčasťou boli 3 koncerty: Fórum mladých talentov (30.6.2013), Od Vierožvestcov po džez (7.7.2013) a Kytica krásnych melódií (14.7.2013).

Významným športovým podujatím sú preteky psích záprahov, ktoré sa konajú vo februári v Zuberici. V zimnom období sa organizujú aj rôzne prechody, preteky v zjazdovom lyžovaní – Gorálsky klobúčik, medzinárodný pretek na bežkách (5.ročník Stopa bez hraníc, Oravice).

Tabuľka 11: Kultúrne a športové podujatia na Orave rok 2013

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa www.orava.sk, 2014

Z grafu vyplýva, že najviac organizovaných podujatí je v mesiacoch august a júl. Najmenej podujatí sa organizuje v mesiaci november. V mesiaci marec, ktorý má charakter mimosezóny, sa konalo porovnateľne veľa podujatí ako v letných mesiacoch. Problém však vidíme v ostatnom rozložení podujatí.

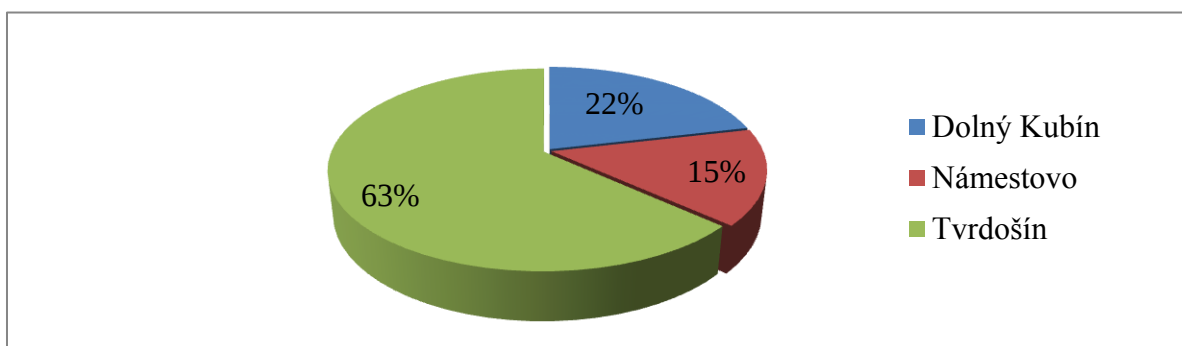
2. SEKUNDÁRNA PONUKA REGIÓNU ORAVA

Podmienky na využívanie primárnej ponuky v regióne Orava sa stali predmetom obsahu ďalšej kapitoly. V nej sa venujeme ponuke a využitiu ubytovacích a stravovacích zariadení, aquaparkom a lyžiarskym strediskám v regióne a jeho dopravnou dostupnosťou.

2.1. Ubytovacie a stravovacie zariadenia

Najviac ubytovacích zariadení z v regióne Orava sa nachádza v okrese Tvrdošín, kde sa v sledovanom období, t.j. od roku 2009 nachádzalo v priemere 63 %. V okrese Dolný Kubín sa v priemere nachádza 22 % ubytovacích zariadení a v okrese Námestovo 15 % (Graf 1)

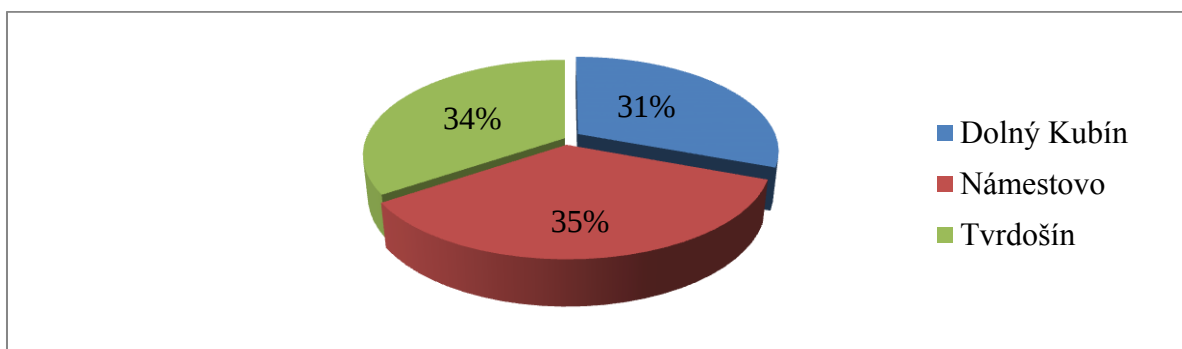
Graf 1: Podiel ubytovacích zariadení v okresoch regiónu Orava

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa Štatistického úradu SR, 2013.

Pohostinské zariadenia v regióne Orava sú prevažne rovnomerne rozmiestnené. Podiely sú vyjadrené na základe údajov poskytnutých Štatistickým úradom Slovenskej republiky. Ide o priemerované údaje z obdobia rokov 2008 až 2012 (Graf 2).

Graf 2: Podiel pohostinských zariadení v regióne Orava

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa Štatistického úradu SR, 2013.

Na základe získaných údajov sme zostavili súhrnný prehľad o kapacitných a výkonových ukazovateľoch v období rokov 2009 až do 1. polroka 2013. Prehľad o vybraných ukazovateľoch jednotlivých okresov je uvedený v Prílohe 3.

Na základe získaných údajov môžeme povedať, že v okres Dolný Kubín má priaznivý vývoj cestovného ruchu (Tabuľka 10). Počas sledovaného obdobia v okrese vzrástol počet návštevníkov (29 %), tržby za ubytovanie (68 %), priemerná cena za ubytovanie (37,4 %) a taktiež vzrástlo využitie stálych lôžok ubytovacích zariadení (2 %). V okrese Námestovo došlo k poklesu počtu ubytovacích zariadení (6 %), poklesu počtu návštevníkov (19 %) a hoci vzrástla priemerná cena za ubytovanie až o 46 %, tržby za ubytovanie poklesli (7,5 %). Taktiež pokleslo využitie stálych lôžok o 30 %. Z toho dôvodu, môžeme v tomto okrese prognózovať nepriaznivý vývoj cestovného ruchu. V okrese Tvrdošín došlo v sledovanom období k poklesu počtu ubytovacích zariadení (16 %), k poklesu tržieb za ubytovanie (2,5 %) a taktiež k poklesu priemernej ceny za ubytovanie (2 %). Avšak vzrástol počet návštevníkov (12 %) a taktiež využitie stálych lôžok (2 %). Na základe týchto údajov, môžeme v tomto okrese predpokladať priaznivý vývoj cestovného ruchu.

Tabuľka 1: Zhrnutie kapacitných a výkonových ukazovateľov v regióne Orava v období rokov 2009 až do 1. polroka 2013

	Okres Dolný Kubín	Okres Námestovo	Okres Tvrdošín
Počet ubytovacích zariadení	Do roku 2012 nárast (10 %) Od roku 2013 pokles	Pokles (6 %)	Pokles (16 %)
Počet návštevníkov	Nárast (29 %)	Pokles (19 %)	Nárast (12 %)
Tržby za ubytovanie	Nárast (68 %)	Pokles (7,5 %)	Pokles (2,5 %)
Priemerná cena za ubytovanie	Nárast (37,4 %)	Nárast (46 %)	Pokles (2 %)
Využitie stálych lôžok	Nárast (2 %) 13 %	Pokles (30 %) 10 %	Nárast (2 %) 11,3 %
Priemerný počet prenocovaní	2,5	2,9	2,9
PROGNÓZA VÝVOJA CR	PRIAZNIVÝ VÝVOJ	NEPRIAZNIVÝ VÝVOJ	PRIAZNIVÝ VÝVOJ

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa Štatistického úradu SR, 2013.

2.2. Aquaparky

V regióne Orava sú situované 2 aquaparky, a to v Dolnom Kubíne a v blízkosti mesta Tvrdošín. Aquapark - AquaRelax je situovaný v centre Dolného Kubína a v jeho blízkosti sa nachádza lyžiarske stredisko Kubínska hoľa. Dominantou aquaparku je Vodný svet, kde na návštevníkov čakajú tobogany, vírivky, masážne sprchy a ďalšie vodné atrakcie. V areáli kúpaliska je veľký multifunkčný bazén, detský bazén so šmyklávkou, relaxačný bazén s bezbariérovým prístupom. Pre trocha adrenalínu sú tu dva tobogány s dĺžkou 40 a 71 metrov alebo dvojšmyklávka s dĺžkou 12,7 metra. V aquaparku Dolný Kubín slúži pre deti detský raj Fun Park s nafukovacou atrakciou, ihriskami a šmykačkami. Súčasťou je aj wellness a fitness centrum a reštaurácia.

Aquapark Meander Park Oravice leží neďaleko Tvrdošína, obklopený Západnými Tatrami, Skorušinskými vrchmi a Oravskou Magurou.

Všetky bazény v stredisku Meander Park Thermal používajú prírodnú termálnu vodu s blahodárnym účinkom, ktorá vyviera z hĺbky 1611 metrov. Termálna voda je vysoko mineralizovaná sodno – vápenato – horečnato - siričitá s vysokým obsahom železa. Jej zloženie pomáha na choroby pohybového ústrojenstva, močových ciest a obličiek. Teplota vody sa pohybuje až okolo 58°C, preto musí byť ochladzovaná.

Vďaka termálnej vode sú bazény v aquaparku Meander park Oravice k dispozícii 12 mesiacov v roku. Je možné sa kúpať za každého počasia.

Areál aquaparku Meander Park Oravice má rozlohu až 1545 m² a je v ňom možné nájsť veľký športovo – relaxačný bazén, veľký a malý relaxačný bazén, ochladzovací bazén. Bazény sú vybavené vodnými atrakciami ako sú umelé vlny, plavecká časť, perličkové sedadlá, perličkové lavice, gejzír, vodný hribe, chľáče vody, masážne trysky. Samozrejmosťou je aj tobogán.

Súčasťou aquaparku Meander Oravice je poskytovanie wellness služieb, nachádza sa tu saunové a masážne centrum, ale aj reštaurácie a športoviská.

Aquapark je prepojený s miestnym lyžiarskym centrom.

2.3. Lyžiarske strediská

Orava poskytuje vďaka svojej polohe a klíme (dlhé zimy s dostatkom snehu) a charakteru terénu priam ideálne podmienky na lyžovanie. Najväčšie lyžiarske strediská sú umiestnené na svahoch Kubínskej hole, Roháčov a Malej Fatry, ale množstvo lyžiarskych zariadení je roztrúsených aj po menších stráňach v blízkosti miest a obcí, ktoré ich spravujú.

Tabuľka 2: Lyžiarske strediská v regióne Orava

Lyžiarske strediská	Počet lyžiarskych stredísk
okres Tvrdošín	13
okres Dolný Kubín	8
okres Námestovo	18

Zdroj: Vlastné spracovanie, 2014

Medzi známe lyžiarske stredisko patrí *MEANDER SKIPARK ORAVICE*, ktoré má ako jediné stredisko na Slovensku možnosť lyžovania a kúpania sa v termálnej vode priamo v spoločnom areáli *SKI Oravice, Thermal Oravice*. Pre návštevníkov je pripravených 6 zjazdových tratí o celkovej dĺžke 5,8 km a s rôznym stupňom obtiažnosti. Stredisko *SKI Oravice* poskytuje možnosti kvalitného lyžovania pre všetky vekové kategórie, menej zdatných aj profesionálnych lyžiarov. Pre najmenších lyžiarov je pripravený detský areál s detským lyžiarskym pásom a jednoduchým pohodlným vlekcom. Lanovka *Doppelmayr* s vyhrievanými sedačkami splní požiadavky tak náročných ako aj menej zdatných lyžiarov. Odpojiteľný systém umožňuje pohodlné a bezpečné nastupovanie a vystupovanie na lanovej dráhe pri prepravnej rýchlosti 3 až 5 m/s.

Zimné stredisko *ORAVA SNOW* v Oravskej Lesnej sa nachádza v krásnom prostredí Oravských Beskýd na poľsko-slovenskom pomedzí. Oravská Lesná je najstudenšia dolina na Slovensku, čo jej zabezpečuje snehovú pokrývku od konca októbra až do konca mája. Areál disponuje 4-sedačkovou lanovkou a vlekmi. Trate v stredisku sú kvalitne upravené, široké a zasnežované technickým snehom. Sú vhodné na lyžovanie pre celú rodinu. Na svoje si prídu aj snowboardisti v snowboardparku. Bezplatné parkovanie a stravovacie zariadenia sú umiestnené priamo pri vlekoch. V stredisku sa nachádzajú ubytovacie zariadenia s wellness a rehabilitačnými službami. Lyžiarom je k dispozícii tiež *WIFI HOT SPOT*, ležadlá na slnenie, snowtubing, skiservis, detský kútik a iné zaujímavé služby, medzi inými aj hvezdáreň.

Lyžiarske stredisko *Polhorský Hrádok* sa nachádza v Oravskej Polhore, len pár kilometrov od štátnej hranice s Poľskou republikou. Leží v uprostred doliny medzi dvomi najvyššími vrchmi Oravských Beskýd – Babej hory (1725 m.n.m.) a Pilskom (1557 m.n.m.). V lyžiarskom areáli *Polhorský Hrádok* sú zjazdové trate strednej náročnosti, ktoré sú po celej dĺžke zasnežované technickým snehom a pravidelne upravované snežným mechanizmom.

Umelé osvetlenie umožňuje tiež večerné lyžovanie. K dispozícii je ski servis s požičovňou a obchod.

SKI PARK Kubínska hoľa sa nachádza v krásnej prírode pohoria Oravská Magura a je jedným z najnavštevovanejších stredísk zimných športov na Slovensku. V nadmorskej výške 720 až 1 390 m. n. m. s južnou expozíciou môžu nadšenci zimných športov nájsť moderné lyžiarske stredisko so širokým spektrom lyžiarskych tratí a prepravné zariadenia s kapacitou 9000 pasažierov za hodinu. Celkové prevýšenie je 676 metrov. Zjazdovky v lyžiarskom stredisku *SKI PARK Kubínska hoľa* sú homologizované certifikátom FIS. V rámci kategorizácie lyžiarskych stredísk bola stredisku pridelená značka kvality a bolo klasifikované ako 5 hviezdikové lyžiarske stredisko. Na zaparkovanie je k dispozícii 1500 parkovacích miest bez poplatku. K dispozícii je 14km denne upravovaných tratí, ktoré sú v prípade potreby zasnežované technickým snehom. Milovníkov adrenalínových disciplín určite poteší free-ride zóna a taktiež snowboard park s množstvom skokov a prekážok, ktorý je vybavený vlastným vlekcom. Pre fanúšikov bežeckého lyžovania sú pripravené trate v dĺžke 10 km.

Lyžiarsky areál *Zverovka – Spálená* sa nachádza v krásnom prostredí Západných Tatier – Roháčov v doline pod Salatínmi. Lyžiarske zjazdovky sú denne upravované, vhodné pre náročných lyžiarov ako aj začínajúcich lyžiarov a rodinnú lyžovačku. Lyžiarske stredisko *Zverovka – Spálená* poskytuje optimálne podmienky pre všetky kategórie lyžiarov ako aj snowboardistov. Vybavené je modernou lanovkou a vlekmi. Prístup motorovým vozidlom je priamo k lyžiarskemu stredisku. Pre náročných je k dispozícii alpinistická free zóna a novovybudovaný snowboard park. Celková prepravná kapacita 4400 os./hod. Väčšina zjazdoviek je denne upravovaná a zasnežovaná technickým snehom. V stredisku *Zverovka – Spálená* je v prevádzke servis a požičovňa lyží, predajňa lyžiarskej výstroje, bufet, parkovisko, samoobslužná reštaurácia a lyžiarska a snowboardingová škola.

2.4. Dopravná dostupnosť

Jedným z hlavných predpokladov rozvoja cestovného ruchu je jeho dostupnosť a infraštruktúra. V prípade regiónu Orava je možnosť využiť rýchlostné cesty, cesty I., II. a III. triedy a železničné trasy.

Dĺžka cestnej siete na celej Orave je 464 km. Z hľadiska rozloženia cestnej siete v rámci okresov môžeme regióny považovať za pomerne vyrovnané, kde podľa Slovenskej správy ciest v Dolnom Kubíne (162,2km) leží 35% cestnej komunikácie, v Námestove (170km) 37%

cestnej komunikácie a v Tvrdošíne (132km) 28%. Za dominantný ťah prechádzajúci Oravou sa považuje dopravná trasa E77 medzinárodného významu. Cesta E77 (I/59) Transeurópskej magistrály Balt – Balaton – Adria v dĺžke 21 416 km prechádza cez okres Tvrdošín, spája Oravu s Ružomberkom a cez hraničný priechod Chyžné s Poľska. Z tejto cesty sa v Podbieli odbočuje na cestu II/584, ktorá je spojnicou s okresom Liptovský Mikuláš – Liptovská Mara a letiskom v Poprade. V Tvrdošíne je cestná odbočka na cestu II/520 do Námestova, Oravskej Polhory. Cestné hraničné priechody na Orave do Poľskej republiky sú v Trstenej, Suchej Hore, Oravskej Polhore, Novot' a Bobrov.

Rýchlostná cesta R3, ktorá spája Poľsko s Maďarskom, sa na území Oravy kryje s cestou E77 a je zatiaľ realizovaná na úseku Oravský Podzámok – Horná Lehota a od decembra 2010 funguje obchvat Trstenej. Dobudovanie zvyšku cesty by malo byť zrealizované do roku 2020. Jej severovýchodný smer a trasa kopírujúca rieku Orava by mala pospájať značný počet obcí, čo by malo do budúcnosti pozitívny vplyv.

Dolný Kubín spája s Kľačanmi cesta prvej triedy I/70, ktorá sa napája na cestu I/18 smerujúcu na Martin, resp. na Ružomberok a je súčasťou európskej cesty E50.

Cestné spojenie s Kysúcami bolo obnovené v roku 2008, vybudovaním spojovacieho úseku medzi Novou Bystricou a Oravskou Lesnou, označovaného ako cesta II/520A, ktorý obchádza vodárenskú nádrž cez Vychylovku. Tým sa zlepšilo aj medzinárodné prepojenie s Poľskom a Českou republikou.

Južnou časťou Oravy prechádza hlavná železničná vetva, ktorá spája dve slovenské metropoly Bratislavu a Košice severnou trasou. Označenie trate je trať č. 180. Na túto trať sa zároveň napája trať č. 181, po ktorej jazdia iba osobné vlaky. Železnica vytvára dopravné prepojenie s Dolným Kubínom a Trstenou. Trasa Kľačany- Dolný Kubín s dĺžkou 56 km návštevník alebo miestny rezident absolvuje za 1 hodinu a 50 minút. Severná časť Oravy, okres Námestovo, je však úplne bez železničného prepojenia, takže je tu možnosť využiť len prostriedky osobnej alebo hromadnej cestnej dopravy.

3. SÚČASNÁ PREZENTÁCIA REGIÓNU ORAVA NA WEBOVÝCH STRÁNKACH

Na úvod hodnotenia súčasnej prezentácie regiónu sme si stanovíme kritéria hodnotenia webových stránok a následne budeme porovnávať vybrané webové stránky. Webové stránky budeme porovnávať v troch skupinách a to všeobecné webové stránky, webové stránky okresných miest, špecializované webové stránky. Pri tvorbe webovej stránky a je potrebné riadiť sa zásadami dizajnu webových stránok a to blízkosť, zarovnanie, opakovanie a kontrast.

Autori P. Laco, I. Šamík (2010) uvádzajú, že zásada blízkosti je veľmi logická. Prvky webovej stránky, ktoré spolu súvisia by mali byť blízko seba a zároveň viditeľne oddelené od ostatných prvkov. Zásada zarovnania znamená, že všetky prvky webovej stránky by mali byť určitým spôsobom zarovnané t. j. k ľavému, k pravému okraju alebo na stred, pričom webová stránka musí pôsobiť uhladene. Zásada opakovania znamená používanie identických prvkov tak aby nám ako používateľom webovej stránky či už vedome alebo podvedome niečo pripomínali napr. jednotnú prezentáciu pri viacerých materiáloch. Kontrast sa zvyčajne využíva na zdôraznenie dôležitých informácií. Pri využívaní kontrastu netreba zabúdať na to, že ak je zdôraznené všetko – nie je v podstate zdôraznené nič.

Z hľadiska užitočnosti informácií pre návštevníka, ktoré sme si vytvorili podľa preštudovanej literatúry sme si zvolili kritériá hodnotenia nasledovne:

1. zobrazenie na popredných miestach po zadaní kľúčových slov do vyhľadávača (optimalizácia webovej stránky)
2. ľahká orientácia
3. aktuálnosť obsahu webovej stránky
4. kalendár podujatí
5. možnosť rezervovania ubytovania
6. aplikácie
7. logá, značky
8. inštitúcie zodpovedné za spravovanie stránok

Všeobecné webové stránky poskytujú základné informácie o regióne Orava návštevníkom, ale aj obyvateľom regiónu. Hodnotenie vybraných webových stránok je zachytené v Tabuľke 3.

Tabuľka 3 : Hodnotenie všeobecných webových stránok o regióne Orava

Kritériá hodnotenia	Vyhovujúce	Čiastočne vyhovujúce	Nevyhovujúce
Optimalizácia webovej stránky			
Ľahká orientácia			
Aktuálnosť obsahu			
Kalendár podujatí			
Rezervovanie ubytovania			
Aplikácie			
Logá, značky			
Inštitúcie zodpovedné za spravovanie stránok			

Zdroj: Vlastné spracovanie, 2014

— www.orava.sk

— www.visitorava.sk

— www.tvoravia.sk

Pri analýze súčasnej prezentácie regiónu Orava na webových stránkach sme sa zaoberali aj webovými stránkami okresných miest, ktoré územne spadajú do oravského regiónu cestovného ruchu.

Tabuľka 4 : Hodnotenie webových stránok okresných miest regiónu Orava

Kritériá hodnotenia	Vyhovujúce	Čiastočne vyhovujúce	Nevyhovujúce
Optimalizácia webovej stránky			
Ľahká orientácia			
Aktuálnosť obsahu			
Kalendár podujatí			
Rezervovanie ubytovania			
Aplikácie			
Logá, značky			
Inštitúcie zodpovedné za spravovanie stránok			

Zdroj: Vlastné spracovanie, 2014

— www.dolnykubin..sk,

— www.namestovo.sk,

— www.tvrdosin.sk

Tabuľka 5 prezentuje výsledky hodnotenia špecializovaných webových stránok, ktorých obsah je venovaný významnejším a často navštevovaným atraktivitám regiónu Orava.

Tabuľka 5 : Hodnotenie webových stránok okresných miest regiónu Orava

Kritériá hodnotenia	Vyhovujúce	Čiastočne vyhovujúce	Nevyhovujúce
Optimalizácia webovej stránky			
Lahká orientácia			
Aktuálnosť obsahu			
Kalendár podujatí			
Rezervovanie ubytovania			
Aplikácie			
Logá, značky			
Inštitúcie zodpovedné za spravovanie stránok			

Zdroj: Vlastné spracovanie, 2014

— www.oravskemuzeum.sk

— www.muzeum.zuberec.sk

— www.meanderpark.com, www.meanderskipark.com

— www.kubinska.sk

4. MANAŽMENT CIEĽOVÉHO MIESTA - ORAVA

Obsahom tejto kapitoly práce je charakteristika inštitúcií zodpovedných za rozvoj regiónu, hlavných aktérov v rozvoji cestovného ruchu v regióne, združeniam a oblastným organizáciám cestovného ruchu v regióne.

4.1. Klaster ORAVA – združenie cestovného ruchu

Klaster Orava je záujmovým združením právnických osôb. Vznikol 10.6.2009 v Dolnom Kubíne podpísaním zakladateľskej zmluvy združenia cestovného ruchu na Orave – Klaster ORAVA. Dátumom 5.8.2009 začína Klaster Orava fungovať ako organizácia destinačného manažmentu (DMO) na Slovensku a spoločná marketingová centrála pre destináciu Orava.

V roku 2012 vyzbieral Klaster ORAVA na členských príspevkoch 51 000 € a takú istú sumu požadoval z dotácií ministerstva dopravy a regionálneho rozvoja, čiže plánoval svoje aktivity v roku 2012 v minimálnej výške približne 100 000 €. „S takým rozpočtom už vieme niečo aj spraviť pre naštartovanie rozvoja cestovného ruchu, aj keď je to pre celý región Oravy veľmi málo,“ Ing. Maroš Badáň. Finančné prostriedky sa Klaster ORAVA pokúša získať aj cez krajskú organizáciu cestovného ruchu, ktorej sú členmi. Jej názov je Žilinský turistický kraj.

Heslom Klastu ORAVA je: „Do regiónu, o ktorom nikto nič nevie, nikto nepríde.“ Jeho víziou je vytvoriť atraktívny región strednej Európy jedinečného zážitku s nezameniteľnou „chuťou“ či „vôňou“ - región, ktorý bude žiť z cestovného ruchu.

Hlavným cieľom klastra je z hľadiska úrovne návštevnosti zaradiť región Orava do prvých troch najnavštevovanejších regiónov Slovenska do roku 2015. Snahou Klastu ORAVA je svojimi aktivitami dostať Oravu na mapu vyhľadávaných európskych destinácií, vytvárať pozitívny imidž regiónu pre návštevníkov, investorov a občanov regiónu, organizovať spoločný marketing cestovného ruchu a územia Oravy, prezentovať Oravu pod jednotnou značkou doma aj v zahraničí, vytvárať konkurencieschopné produkty cestovného ruchu a podnecovať spoluprácu v regióne.

Okrem propagačného materiálu hlavným produktom združenia je **ORAVApass**. Je to elektronická zľavová karta, ktorá oprávňuje jej držiteľa čerpať zľavy v strediskách a zariadeniach cestovného ruchu na Orave. Aktuálne zľavy a informácie nájdete na www.oravapass.sk.

4.2. Krajská organizácia Žilinský turistický kraj

KOCR Žilinský turistický kraj bola zaregistrovaná na Ministerstve dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky dňa 9.3.2012. Členmi KOCR sú Žilinský samosprávny kraj, OOCR Malá Fatra, OOCR Rajecká dolina, OOCR Klaster ORAVA, OOCR región Liptov, OOCR Kysuce, Turiec – Kremnicko.

Úlohami tejto krajskej organizácie je spolupráca a zveľaďovanie partnerských vzťahov všetkých členov organizácie, spoločný cielený marketing, adresné využívanie viaczdrojového financovania - možnosť získať ďalšie zdroje financovania mimo členských príspevkov, konkrétne dotáciu na aktivity z Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR a trvalé udržiavanie cestovného ruchu so zreteľom na životné prostredie.

V rámci edičnej činnosti KOCR publikovalo knihu Po stopách hrdinov II. svetovej vojny. Okrem textov, ktoré obsahujú stručný popis histórie a svedectvá bojov z jednotlivých

regiónov Žilinského kraja, obsahuje kniha aj zmapovanie existujúcich pamätníkov, pomníkov, cintorínov a iných významných pamiatok vojnových hrdinov reálne dostupných pre návštevníkov Žilinského kraja. Súčasťou knihy je aj mapa kraja s označením uvedených lokalít.

4.3. Ďalšie združenia

Euroregión Tatry je dobrovoľným združením miest a obcí Oravy, Liptova, Spiša a Šariša. Vznikol v roku 1994 so zameraním na rozvoj cezhraničnej spolupráce prispievajúcej k upevňovaniu dobrých susedských vzťahov a vzájomnému porozumeniu medzi slovenskými a poľskými pohraničnými obcami, mestami a ich združeniami. Členmi cezhraničného združenia je 109 obcí a miest na slovenskej strane.

Združenie svojou činnosťou prispieva ku zachovaniu spoločného kultúrneho a prírodného dedičstva pohraničných oblastí. Dôraz kladie na využívanie prostriedkov štrukturálnych fondov Európskej únie.

Ich aktivitami, okrem pravidelne vydávaných propagačných materiálov (financované sú z programov cezhraničnej spolupráce SK – PL a dostávajú ich všetky členské obce), je príprava takmer 300 km dlhej cyklomagistrála „Cesta okolo Tatier“. Cieľom cezhraničného projektu je zabezpečiť pre turistov bezchybnú premávku. Projekt obsahuje aj turistické, cyklistické, pešie, lyžiarske, poznávanie, vzdelávacie, jazdecké a aj hobby trasy. Hlavným cieľom je rozšíriť potenciál cestovného ruchu a turistiky v Euroregióne Tatry na oboch stranách.

Asociácia horských sídel Slovenska je mimovládne zoskupenie, ktoré popri samotných obtiažnych životných podmienkach v horských sídlach rieši aj problematiku cestovného ruchu a vzťahov k orgánom a vôbec legislatíve ochrany prírody.

Asociácia bola založená v roku 2003 obcami Zuberec, Bystrá, Demänovská Dolina, Hrabušice, Donovaly a Vysoké Tatry. Členom asociácie sa môže stať obec, ktorá má charakteristiku horského sídla, leží v nadmorskej výške 600 m n.m. a do jej katastra zasahovalo chránené územie na úrovni národného parku alebo chránenej krajinskej oblasti. V súčasnosti má asociácia 137 členov.

Asociácia má za úlohu obhajovať a presadzovať špecifické potreby a záujmy horských sídiel, do katastra ktorých zasahujú národné parky, chránené krajinné oblasti a iné veľkoplošné územia zákonom obmedzujúce možnosti jeho využívania.

Cieľom asociácie je hlavne skvalitnenie životných, obytných a pracovných podmienok obyvateľov a návštevníkov horských sídiel, presadzovať trvalo udržateľný rozvoj horských

sídiel, zmierňovať dopadu obmedzení vyplývajúcich z platnej legislatívy štátu, koordinovať činnosť členov pri získavaní finančných prostriedkov z fondov Európskej únie, iniciovať vytváranie potrebných partnerov, vykonávať aktivity zamerané na podporu cestovného ruchu ako hospodárskeho odvetvia.

Euroregión Beskydy je dobrovoľným slovensko-poľsko-českým spoločenstvom Združenia “Región Beskydy” v Slovenskej republike, Stowarzyszenia “Region Beskidy” v Poľskej republike a Sdružení “Region Beskydy” v Českej republike, ktoré vzniklo na základe Zmluvy o slovensko-poľsko-českom spoločenstve pod názvom EUROREGIÓN “Beskydy”, podpísanej zástupcami združení dňa 9. júna 2000 vo Frýdku-Místku.

Euroregión Beskydy sa nachádza v prihraničných oblastiach 3 štátov - Slovenskej, Poľskej a Českej republiky. Členskú základňu Euroregiónu Beskydy zo slovenskej strany tvoria mestá a obce severozápadnej časti Žilinského kraja - okresov Žilina, Čadca, Dolný Kubín, Kysucké Nové Mesto, Bytča a Námestovo. Sídлом Euroregiónu je Žilina v Slovenskej republike, Bielsko-Biala v Poľskej republike a Frýdek-Místek v Českej republike.

Hlavným cieľom sú spoločné aktivity pre rovnomerný a vyvážený rozvoj regiónu a zblíženie jeho obyvateľov a inštitúcií na všetkých stranách hranice zmluvných strán. Medzi vedľajšie ciele patria napríklad:

- výmena skúseností a informácií dotýkajúcich sa rozvoja regiónu,
- výmeny skúseností a informácií dotýkajúcich sa pracovného trhu,
- riešenia spoločných problémov v oblasti dopravy, spojov a telekomunikácií,
- riešenia spoločných problémov dotýkajúcich sa ekológie a životného prostredia,
- rozvoja turistiky a cestovného ruchu, s ohľadom na zlepšenie podmienok pre turistický ruch v prihraničnej oblasti,
- prevencie a likvidácii následkov živelných pohrôm,
- starostlivosti o bezpečnosť obyvateľov, vzájomnej spolupráce záchranných služieb na území Euroregiónu.

Zhrnutie

Región Orava disponuje bohatým prírodným potenciálom v podobe národných parkov (Tatranský národný park, NP Malá Fatra), chránených krajinných oblastí, náučných chodníkov rozmanitej flóry a fauny. Momentálne región poskytuje vhodné podmienky na letnú aj zimnú turistiku, tá zimná však môže byť v nadchádzajúcich rokoch ohrozená zmenou klimatických podmienok, a teda globálnym otepľovaním. Z tohto dôvodu je dôležité kladenie

dôrazu na hľadanie alternatív pre možnosť straty podmienok na zimnú sezónu v pravom slova zmysle, a tým zníženie nepriaznivých dôsledkov, napr. budovaním zariadení s celoročnou prevádzkou. Aktuálne sú však lyžiarske strediská v regióne v prevádzke, majú dobré podmienky, a teda sú aj navštevované.

Z hľadiska antropogénnej ponuky sú dominantami regiónu Oravský hrad, Múzeum Oravskej dediny Zuberec, Slanický ostrov umenia, Oravská lesná železnica a mnohé iné. V rámci marketingovej aktivity v regióne odporúčame dostať intenzívnejšie do povedomia ľudí viacero atraktivít, nakoľko momentálne je v očiach návštevníkov jasne dominantný najmä Oravský hrad.

Ako sme už spomínali, pre región je dôležité využívať jeho ponuku celoročne, k čomu prispievajú aj aquaparky, ktoré poskytujú možnosti účelného využitia voľného času. Keďže Orava ponúka bohatú ponuku športových aktivít spojených s krásnym prírodným prostredím a vo svete sa stáva obľúbený trend v podobe uvedomovania si fyzického a psychického zdravia, bolo by vhodné vytvorenie produktu pre takýto typ návštevníkov (napr. týždeň pre život – obsahoval by rôzne športové aktivity usporiadané v harmonograme, tiež ubytovanie a vhodnú stravu).

Rázovitosť regiónu sa prejavuje zachovávaním kultúrnych tradícií v podobe folklóru i remesiel. Na Orave nie je núdza o organizované podujatia prezentované pod súborným názvom Oravské folklórne leto (napr. Bačovské dni, Podroháčske folklórne slávnosti,...). Okrem toho sa návštevníci môžu zúčastniť na Hudobnom lete na Slanickom ostrove umenia, Zázrivských dňoch. Problémovou oblasťou v tomto prípade je skutočnosť, že možnosti kultúrneho využitia nie sú rovnomerne rozložené počas celého roka. Riešením by bolo rovnomerné rozmiestnenie organizovaných podujatí, popr. dobudovanie zábavných/pohostinských zariadení. Za prínos by sme tiež považovali vytvorenie jednotného kalendára distribuovaného všetkým zainteresovaným na cestovnom ruchu v regióne, poskytovateľom i návštevníkom.

Čo sa týka dopravnej dostupnosti regiónu, na zatraktívnenie regiónu by sme za vhodné považovali dobudovanie rýchlostných ciest, prepojenie severnej časti Oravy so železničnou sieťou, resp. podporu tejto časti autobusovou (možno tiež kyvadlovou) dopravou do stredísk cestovného ruchu.

Región Orava sa prezentuje na viacerých webových stránkach. Konkrétne ide o všeobecné webové stránky www.orava.sk, www.visitorava.sk, www.tvoravia.sk, webové stránky okresných miest www.dolnykubin.sk, www.namestovo.sk, www.tvrdosin.sk a špecializované webové stránky ako napr. www.oravskemuzeum.sk. Pri posudzovaní

jednotlivých stránok sme sa na základe kritérií, ktoré sme si stanovili v druhej časti práce, stretli s nasledovnými problémami. Pri pokuse o rezervovanie ubytovania v niektorých prípadoch absentovali informácie o cenách ubytovania (www.orava.sk), ako aj nemožnosť priameho rezervovania na webovej stránke (www.visitorava.sk). Odporúčame sprístupniť cenník ubytovania ako aj jeho pravidelnú aktualizáciu. Vhodným riešením by bolo aj vytvorenie spoločného systému rezervovania pre celý región Orava. Webové stránky (www.tvoravia.sk, www.visitorava.sk) neposkytujú kalendár podujatí. Je nutné rozšíriť webové stránky o spomínanú aplikáciu a aj prostredníctvom nej zvýšiť návštevnosť regiónu ako cieľového miesta. Hoci iné stránky túto aplikáciu ponúkajú, chýbajú dôležité informácie ako dátum, popisy, jazykové mutácie. Dôležité je preto doplniť chýbajúce informácie, ponúknuť cudzojazyčné preklady, zhrnúť všetky podujatia do jedného súboru a jeho následne ho prezentovať na webových stránkach. Pri analýze webových stránok sme sa stretli s nejednotnosťou loga pre celý región Orava, preto si myslíme, že vytvorenie spoločného loga by pomohlo ľahšie identifikovať región, vhodným logom by bolo napríklad logo webovej stránky www.visitorava.sk. Taktiež chýba spoločné heslo, ktoré by vystihovalo atmosféru regiónu a prilákalo by nových návštevníkov. Naše návrhy: „Na Orave dobre, na Orave zdravo!“, „Orava – Váš druhý domov“. Pozitívne hodnotíme zobrazovanie – po zadaní kľúčových slov do vyhľadávača sa stránky zobrazujú na popredných miestach. Z hľadiska obsahu sa niektoré stránky vyznačujú nekomplexnosťou, neaktuálnosťou a chýbajúcimi informáciami (www.visitorava.sk, www.tvrdosin.sk), je potrebné chýbajúce údaje doplniť, kontrolovať a pravidelne aktualizovať. Okrem kalendára podujatí chýbajú na webových stránkach aplikácie ako počasie, mapa (napr. www.tvoravia.sk) a čo považujeme za veľký nedostatok je skutočnosť, že viacerým stránkam chýbajú jazykové mutácie. Odporúčame najmä poľský, anglický, nemecký a ruský jazyk. Podľa našej analýzy najkomplexnejšie informácie o regióne poskytuje webová stránka www.orava.sk, ktorá napríklad ponúka možnosť vybrať si zo 4 jazykov.

V súčasnosti sa v regióne Orava nachádza 184 ubytovacích zariadení. Z toho 63% pripadá na okres Tvrdošín, 22% na Dolný Kubín a zvyšok na okres Námestovo. Celý región disponuje 5515 stálymi lôžkami. V porovnaní s rokom 2009 došlo v roku 2012 k poklesu ubytovacích zariadení o 11%. Z hľadiska využitia stálych lôžok, ubytovacie zariadenia v regióne Orava dlhodobo nedosahujú optimálne využitie kapacít. Využitie stálych lôžok v regióne dosahuje v priemere 11,5%, najvyššie využitie stálych lôžok v rámci regiónu dosahujú ubytovacie zariadenia v okrese Dolný Kubín, avšak využitie kapacít na úrovni 13 % je ďaleko nižšie ako je optimálne využitie kapacít ubytovacích zariadení (70 %). Priemerný

počet prenocovaní v regióne je na úrovni 2 až 3 prenocovania na jedného návštevníka, z čoho môžeme usudzovať, že návštevníci regiónu Orava preferujú účasť na krátkodobom, resp. víkendovom cestovnom ruchu. Priemerná cena za ubytovanie v roku 2013 vzrástla oproti roku 2009 o 25% a bola vo výške 15,27 €. Taktiež došlo k rastu tržieb za ubytovanie, index 2012/2009 dosiahol hodnotu 1,18. V roku 2012 navštívilo región Orava 77, 776 tis. návštevníkov, z čoho bolo 34% zahraničných. Vo všeobecnosti prognózuje priaznivý vývoj cestovného ruchu v okresoch Dolný Kubín a Tvrdošín, nepriaznivý vývoj v okrese Námestovo. Stravovacie zariadenia sú v regióne zastúpené takmer rovnakým podielom (35% Námestovo, 34% Tvrdošín a 31% Dolný Kubín).

Na rozvoji cestovného ruchu v regióne Orava sa podieľa viacero organizácií. Za najdôležitejšiu môžeme považovať združenie cestovného ruchu Klaster Orava a krajskú organizáciu Žilinský turistický kraj. Na rozvoji cestovného ruchu sa podieľajú aj ďalšie združenia, ako napríklad Euroregión Tatry, Euroregión Beskydy a vybrané mikroregióny Žilinského kraja. Pri spracovaní tejto časti sme identifikovali viaceré problémy. Jednotlivé združenia si stanovili veľký počet úloh a cieľov, ktoré neboli splnené. Hlavným cieľom Klastra Orava bolo do roku 2015 zaradiť sa medzi top 3 najnavštevovanejšie regióny, avšak na popredných miestach je Bratislava, regióny Liptov, Tatry. Návštevnosti by mohol v značnej miere pomôcť vhodný marketing nielen doma, ale aj v zahraničí. Za problém považujeme aj neoficiálne heslo Klastra, ktoré pôsobí negatívne: „Do regiónu, o ktorom nikto nič nevie, nikto nepríde.“ Riešením by bolo vytvorenie nového, oficiálneho a originálneho hesla, ktoré by prezentovalo región. Členovia orgánov združenia sa okrem funkcií v Klastri venujú aj inej podnikateľskej činnosti, zamestnaním pracovníkov, ktorí by sa výhradne venovali Klastru, by prispelo k rozvoju nielen Klastra, ale aj cestovného ruchu v regióne. Medzi ďalšie nesplnené úlohy je zaradenie Oravy ako vyhľadávanej európskej destinácie, prezentácia Oravy pod jednotnou značkou a spoločný marketing. Hlavným produktom Klastra je Oravapass.

5. NÁVRH PRODUKTOV PRE REGIÓN ORAVA

Pri návrhu inovácii pre región Orava sme si stanovili za cieľ vyčleniť región Orava od susediacich regiónov cestovného ruchu originálnym sloganom, logom a návrhom produktov pre región Orava.

5.1. Návrh sloganu a loga

Pri vymýšľaní sloganu sme vychádzali z myšlienky, že pri stretnutí návštevníka s tým, čo napĺňa jeho záujem, vznikne pozitívne puto. Chceme v potenciálnom návštevníkovi vyvolať dojem, že práve región Orava je pre neho ten pravý, tak ako sa to skloňuje v reálnom živote v súvislosti s láskou.

Obrázok 1: Terajšie logo Oravy

Obrázok 2: Návrh loga pre región Orava

Novým logom chceme povedať, že región Orava je spojením mystiky lesov a sily vody, ktorého srdce je otvorené návštevníkom takisto ako srdcia ľudí v regióne. Predstavuje tiež symbiózu života ľudí a prírody. Tvar srdca zároveň symbolizuje, že región Orava je tradičným srdcom Slovenska, v ktorom sú tradície a remeslá zakorenené a pripomínané formou podujatí veľmi často.

5.2. Návrh produktov

Produkty sú odvodené od typov ľudí a ich záľub. Návštevníci si budú môcť vybrať kombináciu aktivít, ten pravý produkt práve pre nich, pričom cieľom výberu „toho pravého“ chceme dosiahnuť „zaľúbenie“ sa do regiónu Orava. Pri tvorbe produktu sa zameriavame na zvýšenie počtu prenocovaní, na využitie organizovaných podujatí a potenciál prírodných a kultúrnych atraktivít.

Charakter: „Filmár“

Štvordňový pobyt (3 noci), ktorý svojim programom prezentuje danosti regiónu pre filmovú tvorbu. Každé z navštívených miest je spojené s natáčaním snímok slovenských či zahraničných režisérov. Ubytovanie by bolo zabezpečené v meste Tvrdošín a účastníkov čaká nasledujúci program:

Tabuľka 6: Program pobytu „Filmár“

Deň	Program
1. deň	- uvítanie a predstavenie programu- videoprojekcia- „Kam sa dostali kamery tam sa dostaneme i my“, - zoznámenie účastníkov, - večerné oboznámenie sa s mestom netradičnou mestskou hrou,
2. deň	- Múzeum Oravskej dediny- Zuberec (snímky ako Ežo a Gábor Vlkolinský, Dies irae, Tisícročná včela, Ako divé husy, Princezná a žobrák, Šťastný smoliar) - workshop- réžia, tvorba filmov, natočenie vlastného videa - obed v štýle niekdajšej zubereckej rodiny - presun do Nižnej (2 km od Zuberca) a návšteva Františkovej Huty (scény do filmov Tisícročná včela a Nejasná správa o konci sveta)
3. deň	- presun do Oravského Podzámku - Oravský hrad- sídlo pánov, inšpirácia filmárov (Upír, Nosferatu, Kráľ drozdia brada, Princezná a žobrák, Sokoliar Tomáš, Adam Šangala, Koza Labka, Železná päšť, americký film Dračie srdce 2) - kráľovský obed (typická obsluha, chody, štýl stolovania) - plte na rieke Orava, - presun do Tvrdošína - večer účastníkov čaká filmový kvíz (pre deti rozprávka)
4. deň	- natočenie propagačného videa o Orave s účastníkmi pobytu, - zhodnotenie pobytu a rozlúčenie účastníkov

Zdroj: Vlastné spracovanie, 2014

Pobyt je vhodný pre rodiny s deťmi, mladých ľudí, nadšencov kinematografie, domácich a zahraničných návštevníkov, ktorí chcú netradičnou formou a z iného uhla pohľadu spoznať región Orava.

Charakter: „Remeselník“

Štvordňový pobyt (3 noci), ktorý je spojený s tradičnými, pre Oravu typickými remeslami. Pobyt je spojený s podujatím Zázrivské dni (kultúrno-spoločenskou udalosť obce Zázrivá, kde počas sa počas troch dní koná prezentácia tradícií, remesiel, folklóru a hudby). Návštevníci by boli ubytovaní v Zázrivej. Pobyt je vhodný pre seniorov, rodiny s deťmi a priaznivcov folklóru. Zahraničným návštevníkom môže poskytnúť obraz o tradičných slovenských remeslách, tradíciách a folklórnej tvorbe.

Tabuľka 7: Program pobytu „Remeselník“

Deň	Program
1. deň	- zvitanie sa s miestom (vonku, forma rituálu), - predstavenie programu a zoznámenie účastníkov, - história Oravy, - večerná grilovačka a posedenie pri ohni
2. deň- rezbárstvo, pltníctvo	- presun do Oravského Podzámku- plte v Oravskom Podzámku, - rozhovor s pltníkom o jeho práci, - presun do Podbieliu a návšteva dielne rezbára (Martin Krška) a možnosť jednoduchých rezbárskych prác, - v Podbieli sa pokračuje návštevou pamiatkovej rezervácie ľudovej architektúry- Bobrova raľa, - návšteva malého etnografického múzea tiež v Podbieli, - presun do Zázrivej
3. deň- ovčiarstvo a tkáčstvo	- návšteva podujatia Zázrivské dni, - vybavené vstupy do dielní remeselníkov, možnosť výroby vlastných výrobkov ako korbáčiky, bryndze, pareníc, - workshop- tkanie, - slovenský obed, - zúčastnenie sa na večernom programe Zázrivských dní
4. deň- zvonkárstvo	- návšteva dielne majstrov výroby ľudových nástrojov v Zázrivej, - možnosť hrania na týchto nástrojoch, - zhodnotenie pobytu a rozlúčka účastníkov

Zdroj: Vlastné spracovanie, 2014

Charakter: „Múza“

Trojdnňový pobyt (2 noci), ktorého trasa a program je spätý s literárnymi osobnosťami pochádzajúcimi z regiónu Orava. Cieľom je predstaviť Oravu nielen ako rodisko viacerých slovenských literárnych velikánov, ale aj ako inšpiratívne miesto pre tvorbu a pobyt. Pobyt odporúčame seniorom, rodinám s deťmi či školským kolektívom.

Ubytovanie by bolo zabezpečené v Dolnom Kubíne.

Tabuľka 8: Program pobytu „Múza“

Deň	Program
1. deň	- privítanie a zoznámenie účastníkov, - predstavenie programu- Orava- miesto, kde viacerí slovenský literáti nachádzali svoje múzy - večerný kvíz (pre deti čítanie rozprávok)
2. deň	- Literárne múzeum P. O. Hviezdoslava (Dolný Kubín), - presun do Oravskej Polhory a návšteva Hviezdoslavovej hájovne a expozície Mila Urbana, - obed v Oravskej Polhore, - literárny workshop (rozhovor so spisovateľom Tomášom Repčiakom, čas pre vlastnú tvorbu, deti majú priestor tiež pre umelecké vyjadrenie), - presun do Dolného Kubína a očista myšlienok a tela vo vodnom svete v Dolom Kubína
3. deň	- dom Martina Kukučina (Jasenová), - presun do kaštieľa vo Vyšnom Kubíne (rodisko P.O. Hviezdoslava a Margity Figuli), - zhodnotenie pobytu a rozlúčenie s účastníkmi

Zdroj: Vlastné spracovanie, 2014

Pre zabezpečenie týchto pobytov je potrebné zabezpečiť sprievodcu cestovného ruchu. Avšak túto myšlienku by bolo možné implementovať do podoby mapy regiónu s vyznačenými tematickými- charakterovými trasami a brožúrami, ktoré opisujú zaujímavosti trasy, možnosti aktivít, kultúrneho a spoločenského vyžitia.

ZÁVER

Cieľom našej práce bola analýza rozvoja cestovného ruchu v regióne Orava. Predstavili sme primárnu a sekundárnu ponuku Oravy, jej prezentáciu na webových stránkach a manažmentu cieľového miesta. V závere formulujeme návrh sloganu, loga a produktu. Výsledkom práce je prehľad ponuky Oravského regiónu pre potenciálneho návštevníka a návrh produktu pre región Orava.

Je ešte mnoho informácií, ktoré môže človek zaujímajúci sa o túto problematiku hlbšou analýzou získať, a ktorým sme sa pre rozsah práce nemohli bližšie venovať. Napríklad dopytovanie sa návštevníkov na úroveň poskytovaných služieb, ostatné kultúrno-historické pamiatky v mestách a turistické chodníky, ktoré by sa mohli stať zastávkami na tematických trasách a pod. Táto práca však môže slúžiť ako pomôcka subjektom v regióne ako inšpirácia a zdroj informácii pri tvorbe ďalších stratégií.

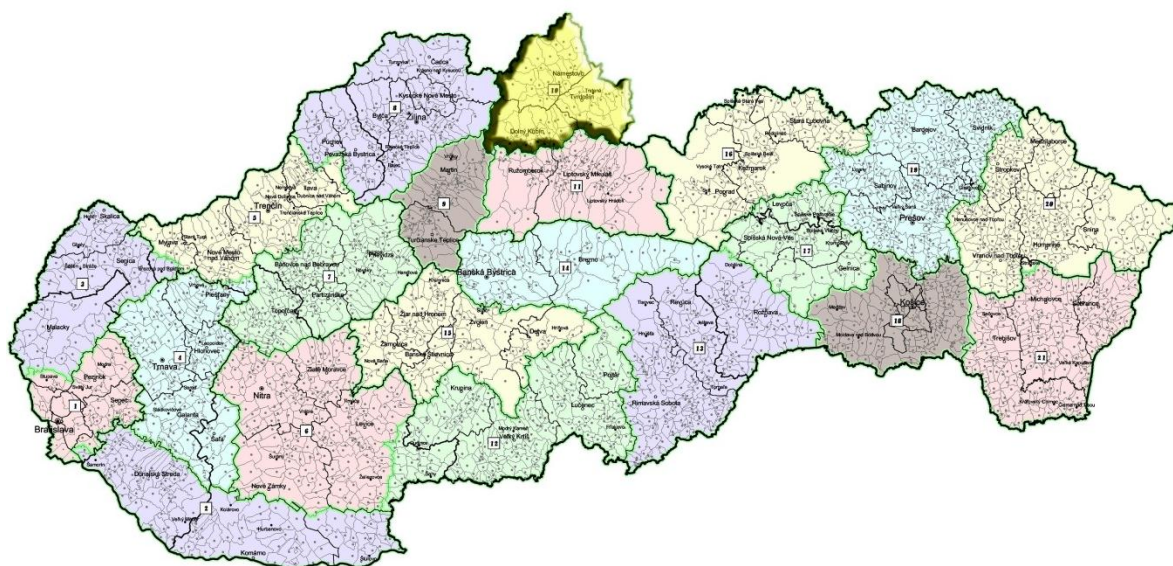
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

1. Dolný Kubín [online]. [cit. 2013- 02-11]. Dostupné na internete:
<<http://www.dolnykubin.sk/>>
2. Klaster Orava [online]. [cit. 2013- 02-12]. Dostupné na internete:
<http://www.siea.sk/oldweb/inovacie/klastre/prezentacie_klastre/orava.pdf>
3. Klaster Orava – združenie cestovného ruchu [online]. [cit. 2013- 02-12]. Dostupné na internete: <<http://www.siea.sk/databaza-klastrov-v-cestovnom-ruchu/>>
4. Kubínska [online]. [cit. 2013-02-11]. Dostupné na internete:< <http://www.kubinska.sk/>>
5. LACO, P., ŠAMÍK, I., 2010. *Počítačová grafika pre ekonómov*. Univerzita Mateja Bela, Ekonomická fakulta v Banskej Bystrici, 2010. 102 s. ISBN 978-80-557-0026-7
6. Meanderpark [online]. [cit. 2013- 29-10]. Dostupné na internete:
<<http://www.meanderpark.com/>>
7. Námestovo [online]. [cit. 2013- 28-10]. Dostupné na internete:
<<http://www.namestovo.sk/>>
8. Orava [online]. [cit. 2013- 29-10]. Dostupné na internete: <<http://www.orava.sk/>>
9. Oravapass [online]. [cit. 2013- 02-12]. Dostupné na internete:
<<http://www.oravapass.sk/index.php?lang=sk&menuid=281>>
10. Oravské múzeum [online]. [cit. 2013- 28-10]. Dostupné na internete:<
<http://www.oravskemuzeum.sk/>>
11. Oravu už zastrešuje klaster [online]. [cit. 2013- 02-12]. Dostupné na internete:
<<http://relax.etrend.sk/relax-cestovanie/oravu-uz-zastresuje-klaster.html>>
12. Región Beskydy[online]. [cit. 2013- 02-12]. Dostupné na internete:
<<http://www.regionbeskydy.sk/74/vseobecne-informacie-o-euroregione/>>
13. Tv Oravia[online]. [cit. 2013- 28-10]. Dostupné na internete: <<http://www.tvoravia.sk/>>
14. Tvrdošín [online]. [cit. 2013- 02-11]. Dostupné na internete:< <http://www.tvrdosin.sk/>>
15. Visit Orava [online]. [cit. 2013- 02-11]. Dostupné na internete:
<<http://www.visitorava.sk/>>
16. Zuberec [online]. [cit. 2013- 02-11]. Dostupné na internete: <<http://muzeum.zuberec.sk>>
17. Žilinský turistický kraj [online]. [cit. 2013- 02-12]. Dostupné na internete:
<<http://www.ztk-kocr.sk/workshop-krajskej-organizacie-cestovneho-ruchu-zilinsky-turisticky-kraj-k-aktualnym-otazkam-v-cestovnom-ruchu/>, <http://www.ztk-kocr.sk/>>

18. ŽSK založil krajskú organizáciu cestovného ruchu Žilinský turistický kraj [online]. [cit. 2013- 02-12]. Dostupné na internete: <<http://zilina.sme.sk/c/6292724/zsk-zalozil-krajsku-organizaciju-cestovneho-ruchu-zilinsky-turisticky-kraj.html>>

PRÍLOHY

Príloha 1: Mapy regiónu Orava

Oravský hrad

Oravský hrad sa nachádza na strmom vápencovom brale nad obcou Oravský Podzámok. Prvá písomná zmienka pochádza z roku 1267, kedy bol kráľovským majetkom. Postupným budovaním a prestavbami sa stal dokladom rôznych stavebných štýlov, od románskeho slohu, cez gotiku, renesanciu, baroko až po romantizmus.

Hrad sa delí na tri stavebné celky. Najvyššia časť Horný hrad, nachádzajúca sa na hradnom brale, pochádza z 13. storočia. Stredný hrad sa skladá z Obytnej veže, porovnateľne starej ako Horný hrad. Naľavo od Obytnej veže sa nachádza neskorogotický Korvínov palác, postavený v 2. polovici 15. storočia. Najmladšou časťou Stredného hradu je palác Jána z Dubovca, napravo od Obytnej veže. Pochádza z 1. polovice 16. storočia. Dolný hrad sa skladá zo Západnej a Východnej bašty, Kaplnky sv. Michala, Turzovho paláca a traktu medzi Treťou bránou a Archívnuou vežou. Do dnešnej podoby ich vybudovali Turzovci na prelome 16. a 17. storočia. Z tohto obdobia pochádza aj budova tzv. Fary.

Na hradnom brale (v zákrute prístupovej cesty) je nainštalovaná pamätná tabuľa Dimitrijovi Andrusovovi, geológovi svetového mena, ktorý svoju výskumnú dráhu začínal v roku 1925 práve v Oravskom Podzámku.

Návštevníci môžu v jeho priestoroch vidieť obnovenú prírodovednú a etnografickú expozíciu, výstavu zbraní a mnoho iných zaujímavostí.

Medzi pravidelné podujatia, ktoré sa konajú na hrade patria Odomykanie hradu, Divadelný podzámok, Vianoce na hrade, Rozprávko – strašidelný hrad a Noc múzeí.

Múzeum šľachtických kočiarov a saní – jedinečná a najrozsiahlejšia zbierka kočiarov a saní na Slovensku je situovaná priamo pod Oravským zámkom.

Drevené kostoly

V regióne sa nachádzajú unikátne drevené kostoly. Rímsko – katolícky kostol v Tvrdošíne a artikulárny kostol v Leštínach sú od roku 2008 zaradené do Zoznamu svetového dedičstva UNESCO.

Kostol Všetkých svätých v Tvrdošíne pochádza z 15. storočia a je najstaršou oravskou stavebnou pamiatkou. V interiéri sa nachádza dominantný barokový oltár z konca 17. storočia, neskoro renesančná kazateľnica z roku 1654 s postavami evanjelistov, maľby apoštolov, obraz Svätého Juraja a ostatné domáce maľby.

Leštinský kostol bol vybudovaný v rokoch 1688 – 1689. V interiéri je barokový oltár s polychrómovanou drevorezbou zo začiatku 14. storočia. Pekne a bohato je zdobená i kazateľnica zo začiatku 18. storočia. Zaujímavé sú patronátne lavice, v ktorých sedávali zámožní páni z okolia. Bol tu pokrstený významný básnik - P. O. Hviezdoslav.

Ďalší artikulárny kostolík sa nachádza v Istebnom a v jeho interiéri sú umiestnené vzácne maľby, barokový oltár s obrazom sv. Trojice, kazateľnica vo florentínskom slohu so sochami evanjelistov. Zvláštnosťou kostola je drevený kalich, ktorý má pripomínať staré časy, keď oravský ľud bol chudobný, ale bohatý duchom.

Oravská lesná železnica (Oravská Lesná)

Úzkorozchodná lesná železnica sa nachádza na hranici Oravy a Kysúc v katastri obce Oravská Lesná. Pôvodne bola vybudovaná na prepravu dreva. Obnovená bola v roku 2008 a premáva medzi stanicami Tanečník a Beskyd každý deň. V stanici Tanečník sa nachádza zázemie železnice – depo pre lokomotívy a vozne, predaj cestovných lístkov a suvenírov, občerstvenie a malé múzeum dokumentujúce život lesnej železnice.

Motorová alebo parná lokomotíva ťahá motorovú drezinu či panoramatické vozne. Trať v dĺžke 3 kilometre na vrcholovú stanicu Sedlo Beskýd v nadmorskej výške 935m n. m. vlak prekoná za približne 15 – 20 minút. Tu si urobí prestávku, počas ktorej je možnosť vystúpiť na vyhliadkovú vežu neďaleko stanice a rozhliadnuť sa na krásnu panorámu oravskej prírody. Potom nasleduje jazda späť do údolia. Celá jazda aj s výstupom na rozhľadňu trvá približne 1 hodinu.

Parná lokomotíva premáva v máji každú nedeľu, v mesiacoch jún, júl a august pravidelne v sobotu a v nedeľu. Drezina premáva pri menšom počte návštevníkov. Jej kapacita je 11 miest na sedenie. Ak je cestujúcich viac, sú k dispozícii otvorené alebo kryté vozne.

Múzeum oravskej dediny

Úlohou múzea je priblížiť návštevníkom objekty ľudovej architektúry a ich zariadenie. Snaží sa ukázať vnútorné usporiadanie sídel a ich vonkajšie prostredie – polia, lúky, pasienky, ktoré súviseli s obživou.

Areál sa rozkladá na poľane Brestová v podhorí Západných Tatier – Roháčov, v boci Zuberec. Súčasťou múzea je aj agro a zoo expozícia. Na poličkach sa pestujú tradičné úžitkové plodiny, napríklad obilniny, strukoviny, zemiaky, mak a krmná repa pre zvieratá a na

ukážku sa pestuje ľan na výrobu plátna. Chovajú sa ovce, kozy, husi, sliepky a v letnom období aj kone.

Malé etnografické múzeum a Bobrová raľa v Podbieli

Malé podbielanské etnografické múzeum sa nachádza v zrekonštruovanej historickej budove bývalej cirkevnej školy a je tu zriadená výstava predmetov, ktoré sa v minulosti používali v domácnostiach, poľnohospodárstve, ale aj v liturgii. Sú tu aj informácie o archeologických nálezoch na Bielej skale, bývalej úzkokoľajnej železničke Zuberec - Podbiel, o histórii podbielanského priemyslu, samotnej cirkevnej školy. Otvorené je len počas letnej turistickej sezóny.

Bobrova raľa je najväčší komplex zachovalých dreveníc na celej Orave a v strednej Európe. V roku 1977 bola vyhlásená za Pamiatkovú rezerváciu ľudovej architektúry a tvorí ju 64 dreveníc.

V Podbieli sa nachádza tiež Františkova huta. Ide o ruinu továrenskej haly železiarne (železnej huty) z roku 1836. Zachovaná ostala klasicistická fasáda, obvodové múry, vysoká pec, prírodný a odpadový kanál, hámor, dúchadlová komora, halda železnej rudy (za budovou). Koncom augusta sa tu konajú, v rámci populárnych Dní železiarstva, ukázkové tavby železnej rudy starovekou technológiou. Režisér Juraj Jakubisko tu natáčal scény do filmov Tisícročná včela a Nejasná správa o konci sveta.

Slanický ostrov umenia

Uprostred Oravskej priehrady sa nachádza Slanický ostrov. Je to pozostatok zaplavenej obce Slanica so zachovalým barokovým kostolom Povýšenia sv. Kríža a kalváriou. V interiéri kostola je nainštalovaná expozícia „Tradičná ľudová plastika a maľba“ a v exteriéri ostrova vzniklo lapidárium „Oravskej kamenárskej tvorby 18. a 19. storočia“. V bývalej hrobke sa nachádza expozícia histórie zatopených obcí a budovania Oravskej priehrady. Ostrov je chráneným územím, prírodnou pamiatkou s parkovou vegetáciou

Na ostrov premáva loď Oravskej galérie Slanica premávajúcou z Námestova alebo z Prístavu, ktorá premáva počas sezóny od 15. mája do 15. septembra. V chrámovom priestore kostola organizuje Dom kultúry v Námestove každoročne v mesiacoch jún a júl v rámci festivalu „Hudobné leto“ koncerty vážnej hudby.

Oravské múzeum P.O. Hviezdoslava

Oravské múzeum P.O. Hviezdoslava vzniklo v roku 1980 zlúčením Oravského múzea v Oravskom Podzámku a Literárneho múzea P.O. Hviezdoslava v Dolnom Kubíne. Múzeum dokumentuje prírodné pomery a spoločenský vývin celého regiónu Oravy. Okrem už spomínaného Oravského hradu, Oravskej lesnej železnice zahŕňa aj Literárnu expozíciu P.O. Hviezdoslava a Čaplovičovú knižnicu v Dolnom Kubíne, Dom Martina Kukučina v Jasenove, Florinov dom v Dolnom Kubíne, Milo Urban a Hviezdoslavova Hájovňa v Oravskej Polhore.

Literárna expozícia P.O.Hviezdoslava je súčasťou Literárneho múzea P.O. Hviezdoslava, ktoré ja najstarším literárnym múzeom na Slovensku a sídli v historickej budove Čaplovičovej knižnice. Expozícia približuje život a tvorbu spisovateľa. Textový a obrazový materiál je doplnený originálnymi osobnými pamiatkami z pozostalosti básnika. Je to jeho pracovňa, časť salónu, odevné súčiastky, dary k životným jubileám a množstvo predmetov osobnej potreby. Pred budovou sa nachádza monumentálne dielo akad. sochára Fraňa Štefunku, bronzová socha P.O. Hviezdoslava v nadživotnej veľkosti. Vedľa sochy sú štyri ležaté kvádre s reliéfnou výzdobou a textami zo štyroch oblastí Hviezdoslavovej tvorby.

Čaplovičova knižnica bola postavená v rokoch 1905–1911 pre účely uloženia rozsiahlej zbierky kníh a ďalších cenných predmetov, ktoré roku 1839 daroval jasenovský rodák Vavrinec Čaplovič Oravskej župe. Budova knižnice je evidovaná v zozname kultúrnych pamiatok. Vo vzácnej zbierke Čaplovičovej knižnice sa nachádzajú slovenské, európske a svetové diela. Vo fonde je 25 inkunábul – prvotlačí. K 31. 12. 2010 evidujú 91 900 knižničných jednotiek z obdobia 14. – 20. storočia.

Pamätný dom Martina Kukučina bol sprístupnený verejnosti v roku 1960. Dom s hospodárskymi budovami tvorí uzavretý celok, ktorý svojím vnútorným i vonkajším vzhľadom sprítomňuje prostredie, v ktorom sa narodil a vyrástol známy slovenský prozaik. Vstupný priestor približuje život a prácu v Jasenovej na prelome 19. a 20. storočia. Predná izba a kuchyňa sú zariadené dobovým dedinským nábytkom tak, ako to bolo za spisovateľovho života. V ďalších dvoch miestnostiach je obrazom a slovom priblížený ahasverovský osud, ale najmä tvorba Martina Kukučina. Expozíciu dotvárajú jednotlivé vydania jeho literárnych prác.

Florinov dom bol pôvodne remeselnícko-farbiarsky dom a súčasnú podobu získal v polovici 19. storočia. V rokoch 1953–1973 tu žil a tvoril básnik, publicista, diplomat a osvetový pracovník Theo Herkeľ Florin, ktorý bol 13 rokov spoluorganizátorom Hviezdoslavovho Kubína. Od roku 1997 je v objekte sprístupnená Pamätná izba T.H.Florina s

pôvodným zariadením básnika. Ostatné priestory slúžia Oravskému múzeu P.O.Hviezdoslava na inštalovanie krátkodobých výstav.

Expozícia Hviezdoslavovej Hájnikovej ženy bola inštalovaná v budove hájovne pod Babou horou a sprístupnená v októbri 1979. Expozícia chce na jednej strane predstaviť prostredie, v ktorom básnik čerpal inšpirácie a na druhej strane približuje dielo od jeho vzniku, prvého vydania tlačou cez všetky doterajšie vydania a odraz v iných umeniach – divadelnom, filmovom a výtvarnom. Expozícia je rozdelená do štyroch častí. Prvá predstavuje životné a pracovné prostredie hájnickej rodiny. Snahou tvorcov bolo vytvoriť atmosféru vtedajšieho bývania v oravských hájovniach. V druhej časti sa znázorňuje v časovom slede zrod a postupná realizácia myšlienky napísať túto prvú lyricko-epickú skladbu. V tretej miestnosti je dokumentácia vstupu básnikovho diela do povedomia národa. Poslednú miestnosť možno označiť ako prezentáciu Hájnikovej ženy v súčasnosti.

V pôvodnej hájovni ktorú navštevoval P.O.Hviezdoslav a ktorá v roku 1912 vyhorela sa v roku 1904 narodil prozaik Milo Urban. Jemu je venovaná expozícia v susednom objekte, ktorý patrí do areálu hájovne. Expozícia Mila Urbana bola otvorená v roku 2012 a nadviazala na výstavu venovanú autorovi. Kalendárium, charakteristika neľahkej doby, v ktorej žil je prierezom najdôležitejších momentov jeho života i tvorby. Zaujímavá je kópia „pracovne“ z čias pobytu v Chorvátskom Grobe, časť venovaná neprekonateľnému dielu *Živý bič* i novinárskej a prekladateľskej práci. Taktiež nechýbajú predmety z osobnej pozostalosti Mila Urbana.

Oravská galéria

Oravská galéria vznikla v roku 1965 a je druhá najnavštevovanejšia galéria na Slovensku. Vo svojej zbierke má takmer 8000 kusov výtvarných diel v ôsmich výtvarných disciplínach. Popri krátkodobých výstavách v štyroch výstavných priestoroch si môžu návštevníci pozrieť stále expozície Staré umenie 15. až 19. storočia, Ikony, Slovenské výtvarné umenie 20. storočia, Štefan Siváň - rezbár z Oravy a Tradičné ľudové umenie – výber. Okrem Dolného Kubína prevádzkuje Oravská galéria ďalšie vysunuté stále expozície tradičného ľudového výtvarného umenia na Slanickom ostrove umenia na Oravskej priehrade a Galériu Márie Medveckej v Tvrdošíne, v ktorej je vystavených 266 olejomalieb a kresieb a poskytuje obraz o vývojových etapách a žánrových okruhoch celoživotnej tvorby Márie Medveckej – maliarky, ktorá spojila svoj život a dielo s regiónom Oravy.

V Babíne sídli od roku 2006 Galéria ľudového rezbárstva, ktorá obsahuje viac ako 50 plastik v nadživotnej veľkosti od 30 tvorcov z Oravy, Liptova, Kysúc, Považia, Košíc a Poľska.

Príloha 3 : Prehľad o vybraných ukazovateľoch jednotlivých okresov

Okres Dolný Kubín

V 1. polroku 2013 bolo v okrese Dolný Kubín evidovaných 40 ubytovacích zariadení. Od roku 2009 ich počet mierne narastal, avšak v porovnaní s rokom 2009 sa ich počet nezmenil. Došlo však k poklesu počtu lôžok a to o 31 %. Vývoj kapacít ubytovacích zariadení zachytáva Tabuľka 1.

Tabuľka 1: Vývoj ubytovacích zariadení v okrese Dolný Kubín

Rok	Počet ubytovacích zariadení	Počet lôžok	Stále lôžka	Príležitostné lôžka
2009	40	2 331	1 259	135
2010	39	1 511	1 377	134
2011	38	1 636	1 476	160
2012	44	1 654	1 482	172
1. polrok 2013	40	1 618	1 449	169
Index 2013/2009	1,00	0,69	1,15	1,25

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa Štatistického úradu SR, 2013.

V porovnaní s rokom 2009 došlo v okrese Dolný Kubín nárastu počtu návštevníkov o 28,6 %. Taktiež došlo k nárastu počtu domácich návštevníkov (27,7 %) a zahraničných návštevníkov (30,2 %). Nárast počtu prenocovaní návštevníkov bol na úrovni 22,4 %. V 1. polroku 2013 bolo v okrese evidovaných viac ako 14 tisíc návštevníkov, ktorí uskutočnili viac ako 34 tisíc prenocovaní (Tabuľka 2). Pričom zahraniční návštevníci počas celého sledovaného obdobia tvorili 38 % podiel.

Tabuľka 2 : Vývoj výkonov ubytovacích zariadení v okrese Dolný Kubín

Rok	Počet návštevníkov	Domáci	Zahraniční	Počet prenocovaní
2009	22 880	14 201	8 679	57 318
2010	26 806	16 512	10 294	64 067
2011	26 843	16 922	9 921	72 061
2012	29 435	18 138	11 297	70 173
1. polrok 2013	14 074	9 106	4 968	34 526
Index 2012/2009	1,286	1,277	1,302	1,224

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa Štatistického úradu SR, 2013.

V porovnaní s rokom 2009 došlo taktiež k nárastu tržieb za ubytovanie a to o 68,2 %, pričom tržby od domácich návštevníkov vzrástli až o 88,5 %. Priemerná cena za ubytovanie vzrástla o 37,4 %, pričom v 1. polroku 2013 bola táto cena na úrovni 16,35 eura za prenocovanie (Tabuľka 3).

Tabuľka 3 : Vývoj tržieb a priemernej ceny za ubytovanie v okrese Dolný Kubín

Rok	Tržby za ubytovanie	Domácich návštevníkov	Zahraničných návštevníkov	Priemerná cena za ubytovanie (eur)
2009	767 058	417 966	349 062	13,38
2010	982 594	519 014	463 580	15,34
2011	1 293 638	801 627	492 011	17,95
2012	1 290 519	788 038	502 481	18,39
1. polrok 2013	565 000	385 000	180 000	16,35
Index 2012/2009	1,682	1,885	1,440	1,374

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa Štatistického úradu SR, 2013.

Jedným z marketingových nástrojov, ktoré ubytovacie a stravovacie zariadenia používajú je prezentácia a dostupnosť na internetových stránkach. Je to najjednoduchší spôsob ako si potenciálny záujemca môže vybrať konkrétne ubytovacie alebo stravovacie zariadenie. V práci sú vyselektované ubytovacie a stravovacie zariadenia, ktoré sa najčastejšie vyskytujú na oficiálnych stránkach regiónu Orava a na portály www.ubytovanienaslovensku.sk. Medzi

tieto zariadenia v okrese Dolný Kubín patrí Hotel Orava ***, Hotel Havrania ***, Hotel Green***, Zážitkový penzión Jánošíkov dvor, Penzión Racibor ***, Penzión Rosnička ***, Penzión Kúria **, Chata Racibor Oravský Podzámok, Chata Uja Jana Zázrivá, Perníková chalúpka, Ubytovanie v súkromí Valika, Apartmány Skala Zázrivá. Medzi stravovacie zariadenia patrí Reštaurácia Kúria, U Sovy, Reštaurácia Skalka, U Zelenej Lipy, Radnica, Pizzéria il Valiero, Pizzéria Mama, Reštaurácia Pod Lipami, Kaviareň Rio Dolný Kubín, Hostinec u Pokušiteľa.

Okres Námestovo

V 1. polroku 2013 bolo v okrese Námestovo evidovaných 30 ubytovacích zariadení. Od roku 2009 ich počet mierne klesol a to o 6,2 %. Došlo aj k miernemu poklesu počtu lôžok a to o 3,5 %. Vývoj kapacít ubytovacích zariadení zachytáva Tabuľka 4.

Tabuľka 4 : Vývoj kapacít ubytovacích zariadení v okrese Námestovo

Rok	Počet ubytovacích zariadení	Počet lôžok	Stále lôžka	Príležitostné lôžka
2009	32	976	877	99
2010	27	964	871	93
2011	25	905	812	93
2012	30	962	869	93
1. Polrok 2013	30	962	846	116
Index 2013/2009	0,938	0,986	0,965	1,172

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa Štatistického úradu SR, 2013.

V porovnaní s rokom 2009 došlo v okrese Námestovo k poklesu počtu návštevníkov o 19 %. Taktiež došlo k poklesu počtu domácich návštevníkov (15,8 %) a zahraničných návštevníkov (31,2 %). Pokles počtu prenocovaní návštevníkov bol na úrovni 36,8 %. V 1. Polroku 2013 bolo v okrese evidovaných viac ako 3 tisíc návštevníkov, ktorí uskutočnili viac ako 12 tisíc prenocovaní (Tabuľka 5). Pričom podiel zahraničných návštevníkov na celkovom počte návštevníkov počas celého sledovaného obdobia bol na úrovni 20 %.

Tabuľka 5 : Vývoj počtu návštevníkov a počtu prenocovaní v okrese Námestovo

Rok	Počet návštevníkov	Domáci	Zahraniční	Počet prenocovaní
2009	11 153	8 873	2 280	35 883
2010	11 510	9 105	2 405	33 668
2011	10 788	8 626	2 162	28 479
2012	9 038	7 469	1 569	22 666
1. polrok 2013	3 898	3 279	619	12 136
Index 2012/2009	0,810	0,842	0,688	0,632

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa Štatistického úradu SR, 2013.

V porovnaní s rokom 2009 došlo taktiež k poklesu tržieb za ubytovanie a to o 7,5 %, pričom tržby od zahraničných návštevníkov poklesli až o 22,7 %. Priemerná cena za ubytovanie vzrástla o 46,4 %, pričom v 1. polroku 2013 bola táto cena na úrovni 13,67 eura za prenocovanie (Tabuľka 6).

Tabuľka 6 : Vývoj tržieb a priemernej ceny za ubytovanie v okrese Námestovo

Rok	Tržby za ubytovanie	Domácich návštevníkov	Zahraničných návštevníkov	Priemerná cena za ubytovanie
2009	358 575	255 591	102 984	9,99
2010	379 903	282 674	97 229	11,28
2011	348 982	251 564	97 418	12,25
2012	331 672	252 015	79 657	14,63
1. polrok 2013	166 000	136 000	30 000	13,67
Index 2012/2009	0,925	0,986	0,773	1,464

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa Štatistického úradu SR, 2013.

V okrese Námestovo medzi najčastejšie prezentované ubytovacie zariadenia na spomínaných webových stránkach patrí Hotel Studnička**, Hotel Tyrapol**, Hotel Trend***, Penzión Beskydy***, Penzión Hrubjak*, Penzión Severka**, Ranč u Edyho, Penzión Slanická izba, Penzión Kormorán, Penzión Koliba u Kuba**, Chata Magurka, Autokemping Stará Hora*. Medzi stravovacie zariadenia patrí Reštaurácia Ranč u Edyho, Reštaurácia

Magura, Reštaurácia Salaš Orava, Trio restaurant, Koliba Poľana, Pizzeria Sole mio, Cafe Bar Twix a Kaviareň Čajka.

Okres Tvrdošín

V okrese Tvrdošín sa nachádza najviac ubytovacích zariadení z regiónu Orava. V 1. polroku 2013 bolo v okrese Tvrdošín evidovaných 114 ubytovacích zariadení. Od roku 2009 ich počet klesol o 16,2 %. Taktiež poklesol počet lôžok a to o 12,7 %. Vývoj kapacít ubytovacích zariadení zachytáva Tabuľka 7.

Tabuľka 7 : Vývoj kapacít ubytovacích zariadení v okrese Tvrdošín

Rok	Počet ubytovacích zariadení	Počet lôžok	Stále lôžka	Príležitostné lôžka
2009	136	3 363	2 978	385
2010	119	2 998	2 642	356
2011	107	2 795	2 480	315
2012	120	3 092	2 709	383
1. polrok 2013	114	2 935	2 576	359
Index 2013/2009	0,838	0,873	0,865	0,932

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa Štatistického úradu SR, 2013.

V porovnaní s rokom 2009 došlo v okrese Námestovo k nárastu počtu návštevníkov o 12,3 %. Taktiež došlo k nárastu počtu domácich návštevníkov (16,9 %) a pri zahraničných návštevníkoch k miernemu poklesu o 2,3 %. Pokles počtu prenocovaní návštevníkov bol na úrovni 0,7 %. V 1. Polroku 2013 bolo v okrese evidovaných viac ako 19 tisíc návštevníkov, ktorí uskutočnili viac ako 53 tisíc prenocovaní (Tabuľka 8). Pričom podiel zahraničných návštevníkov na celkovom počte návštevníkov počas celého sledovaného obdobia bol na úrovni 38 %.

Tabuľka 8 : Vývoj počtu návštevníkov a počtu prenocovaní v okrese Tvrdošín

Rok	Počet návštevníkov	Domáci	Zahraniční	Počet prenocovaní
2009	35 005	21 315	13 690	111 401
2010	33 398	20 701	12 697	97 769
2011	34 610	20 922	13 688	94 324
2012	39 303	24 923	13 380	110 620
2013	19 238	13 233	6 005	53 126
Index 2012/2009	1,123	1,169	0,977	0,993

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa Štatistického úradu SR, 2013.

V porovnaní s rokom 2009 došlo taktiež k poklesu tržieb za ubytovanie a to o 2,5 %, pričom tržby od domácich návštevníkov vzrástli o 3,7 %. Taktiež poklesla priemerná cena za ubytovanie o 1,8 %, pričom v 1. polroku 2013 bola táto cena na úrovni 15,78 eura za prenocovanie (Tabuľka 9).

Tabuľka 9 : Vývoj tržieb a priemernej ceny za ubytovanie v okrese Tvrdošín

Rok	Tržby za ubytovanie	Domácich návštevníkov	Zahraničných návštevníkov	Priemerná cena za ubytovanie
2009	1 475 361	818 679	656 682	13,24
2010	1 309 019	799 554	509 465	13,39
2011	1 285 461	723 729	561 732	13,63
2012	1 438 056	848 853	589 203	13,00
1. polrok 2013	838 000	513 000	325 000	15,78
Index 2012/2009	0,975	1,037	0,897	0,982

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa Štatistického úradu SR, 2013.

Medzi najčastejšie prezentované ubytovacie zariadenia v okrese Tvrdošín môžeme zaradiť Hotel Relax Vitanová***, Hotel Oravský Háj Garden Hotel & Resort***, Hotel Julianin Dvor ***, Penzión Family, Penzión Škerda***, Penzión Orava, Penzión Antares***, Penzión u Michala, Koliba Josu, Drevenica Nela, Chata, Drevenica pod Lánom, Drevenice Zuberec, Privát Pavlová. Medzi stravovacie zariadenia patrí Koliba Stará krčma Gasthaus,

Reštaurácia hotela Roháč, Reštaurácia Synagóga, Koliba Josu, Reštaurácia Trojičná,
Reštaurácia Oravský Zrub, Kaviareň Jasná, Hostinec Horec Zuberec.